

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΟΜΑΔΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ)

ΟΜΑΔΑ Β

3^ο ΘΕΜΑ

Αντλώντας στοιχεία από το παρακάτω παράθεμα και τον πίνακα και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις:

α. να παρουσιάσετε την πορεία της ελληνικής βιομηχανίας τη δεκαετία του 1870

(μονάδες 12)

β. να αναφερθείτε στα προβλήματα από τα οποία υπέφερε κατά το 19^ο αιώνα.

(μονάδες 13)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Είναι φανερό, αλλά και η ίδια η ιστορική εξέλιξη αποδεικνύει, ότι η Ελλάδα καθυστέρησε να βγει στο δρόμο της εκβιομηχάνισης. [...] Αν δούμε κάποια στατιστικά στοιχεία, θα αντιληφθούμε πολύ καλύτερα την ουσία του πράγματος. Η στατιστική του 1879 δίνει 42.966 εργάτες και 41.035 υπηρέτες και υπηρέτριες. Τριάντα χρόνια αργότερα, το 1909, στις παραμονές της αστικής επανάστασης, εμφανίζονται 59.614 εργάτες, μια αύξηση, δηλαδή, 16.648 ατόμων, όχι ικανοποιητική, αν αναλογιστούμε το μέγεθος του χρόνου αλλά και το γεγονός ότι κατά την περίοδο αυτή είχαν προστεθεί εδάφη στο νέο ελληνικό κράτος. [...] Η ιστορία της ελληνικής βιομηχανίας είναι ταυτόχρονα η ιστορία μιας καθυστέρησης που, τοποθετημένη στο τοπικό και διεθνές πλαίσιο της, μπορεί να αποδοθεί σε τρεις κατά βάση παράγοντες: α) την απουσία κεφαλαίων στη χώρα, [...] β) το γεγονός ότι οι εμπορικές, ναυτιλιακές και άλλες δραστηριότητες των Ελλήνων εξαπλώνονταν σε όλη την έκταση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, αλλά και της Δυτικής και Κεντρικής Ευρώπης [...] γ) την ευνοϊκή συγκυρία για ανάπτυξη της γεωργίας που δημιουργείται και από την αυξανόμενη ζήτηση συγκεκριμένων προϊόντων (όπως ο καπνός, η σταφίδα, η ελιά) σε διεθνές επίπεδο.

Κωσταβασίλης, Κ., *Το Εργατικό Κέντρο Άρτας 1945-1995*, Εκδόσεις Εργατικού Κέντρου Άρτας, Άρτα 1996, σ. 17-20.

ΠΙΝΑΚΑΣ
Ανάπτυξη της βιομηχανίας

Έτη	Αριθμός βιομηχανιών	Αριθμός εργατών	Ιπποδύναμη(σε ατμόιππους)
1867	22	7.300	300
1873	95	7.342	1967
1875	95	-	-
1878	108	-	2.884
1889	(145)	-	8.568
1892	-	-	10.000

Τσουκαλάς, Κ., *Εξάρτηση και Αναπαραγωγή*, Θεμέλιο, Αθήνα 1977, σ. 260.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΟΜΑΔΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ)

ΟΜΑΔΑ Β

3^ο ΘΕΜΑ

Έχοντας υπόψη το κείμενο που ακολουθεί και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις να αναφερθείτε:

α. στους αρχικούς τόπους εγκατάστασης των προσφύγων από τη Θεσσαλομαγνησία και την κεντρική Μακεδονία (μονάδες 10)

β. στα προβλήματα που αυτή προκάλεσε. (μονάδες 15)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Το μεγαλύτερο μέρος των Θεσσαλομακεδόνων βρήκαν άσυλο στα νησιά Σκιάθο, Σκόπελο και Σκύρο. Η συγκέντρωση τόσο μεγάλου αριθμού ανθρώπων, οι περισσότεροι από τους οποίους ήταν άτακτοι οπλοφόροι, είχε ως αποτέλεσμα τη διασάλευση της τάξης. Εξάλλου ο μεγάλος συνωστισμός, η κακή διατροφή και γενικά η κάτω από άθλιους όρους διαβίωσή τους απειλούσε με εμφάνιση επιδημικών ασθενειών.

Μετά την κατάληψη από τους Οθωμανούς και των τεσσάρων χωριών της Μαγνησίας που αντιστέκονταν, οι Βόρειες Σποράδες έγιναν τόπος μόνιμης εγκατάστασης των προσφύγων «προς βλάβην των κατοίκων αυτών». Κι αυτό γιατί οι Ολύμπιοι κυρίως οπλαρχηγοί προέβαιναν σε πειρατικές ενέργειες αδιακρίτως του ποιον έβλαπταν. Καθώς εξάλλου βρισκότουσαν σε μεγάλη φτώχεια, κακοποιούσαν και λήστευαν ακόμα κι αυτούς τους κατοίκους των Βόρειων Σποράδων, με αποτέλεσμα οι Σκιάθιοι να εγκαταλείψουν την πόλη της Σκιάθου και να καταφύγουν στο κάστρο όπου αισθάνονταν πιο ασφαλείς. Αλλά και οι Σκύριοι έπαθαν πάρα πολλά από τους οπλαρχηγούς του Ολύμπου και της Θεσσαλίας. Συνέπεια όλων αυτών ήταν να αυξάνονται μεταξύ των κατοίκων οι «Τουρκόφρονες» και «Τουρκολάτρες».

Κωσταβασίλης, Κ., *Ηπειρώτες και Θεσσαλοί πρόσφυγες στην ελεύθερη Ελλάδα*, Εντύπωσης, 2015, σ. 17.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΟΜΑΔΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ)

ΟΜΑΔΑ Β

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από το κείμενο που σας δίνεται να απαντήσετε στα εξής:

α. Με ποιους τρόπους οι έλληνες πλοιοκτήτες κατόρθωσαν, μέχρι το τέλος του 18^{ου} αιώνα, να κυριαρχήσουν στα θαλάσσια δίκτυα της Μεσογείου και της Μαύρης Θάλασσας;

(μονάδες 12)

β. Ποια επίδραση είχαν αφενός η Συνθήκη του Κιουτσούκ Καϊναρτζή (1774) και αφετέρου η Γαλλική Επανάσταση και οι Ναπολεόντειοι πόλεμοι στην ελληνική ναυτιλία;

(μονάδες 13)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Τον 18^ο αιώνα τα περισσότερα ελληνικά πλοία έπλεαν με νόμιμες κρατικές σημαίες και εκμεταλλεύονταν το εξωτερικό εμπόριο της Μαύρης Θάλασσας, της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και των βαλκανικών επαρχιών της. Η παρακμή των ιταλικών ναυτικών δυνάμεων επέτρεψε στους ελληνορθόδοξους πλοιοκτήτες να διεισδύσουν στο ναυτικό εμπόριο της Ιταλίας και της ευρύτερης Μεσογείου. Βεβαίως, οι Βενετοί, οι Γενουάτες και οι Λιβournioi ήταν ακόμη σοβαροί ανταγωνιστές στην Αδριατική και στο Ιόνιο[...]. Οι Έλληνες μπόρεσαν όμως μπόρεσαν να αντιμετωπίσουν τον ανταγωνισμό και [...]να κατακτήσουν, έως το τέλος του 18ου αιώνα, ένα σημαντικό μερίδιο των αγορών. Οι πρώτοι πόλεμοι αυτού του αιώνα, η Γαλλική Επανάσταση και τελικά οι Ναπολεόντειοι Πόλεμοι έφεραν τεράστιο πλούτο στα μεγαλύτερα λιμάνια της ελληνικής χερσονήσου και στις ναυτικές νήσους. [...] Στο θαλάσσιο εμπόριο, οι Έλληνες πλοιοκτήτες, σε συνεργασία με τα τοπικά ναυπηγεία, εφάρμοσαν στα πλοία τους ενδιαφέρουσες καινοτομίες – ή προσάρμοσαν στις ανάγκες τους τεχνικά επιτεύγματα ευρωπαϊκών ναυπηγείων, ιδίως βρετανικών. Στον 18ο αιώνα κατέκτησαν βαθμhdόν τις αγορές ξυλείας και δημητριακών στον Δούναβη και στην Μαύρη Θάλασσα. Έως το τέλος του αιώνα είχαν επικρατήσει πλήρως σε αυτές τις αγορές χάρη στην υποστήριξη των Φαναριωτών και των ισχυρών ομογενών τους στην Ρωσία.

Δερτιλής, Γ. Β., *Ιστορία του Ελληνικού Κράτους, 1830-1920*, τ. Α΄, Εστία, Αθήνα 2009, σ. 89.

(διασκευή)

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΟΜΑΔΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ)

ΟΜΑΔΑ Β

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από το κείμενο που σας δίνεται, να εξηγήσετε τους λόγους για τους οποίους τα τρία κόμματα (Αγγλικό, Γαλλικό και Ρωσικό) τάχθηκαν υπέρ της διεκδίκησης συντάγματος κατά την επανάσταση του 1843.

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Στα πρώτα χρόνια της μοναρχίας, ο Όθων και οι σύμβουλοί του προσπαθούσαν να ασκήσουν πολιτική ισορροπίας μεταξύ των δυνάμεων – με σκοπό να μην ενισχυθεί κανένα από τα τρία κόμματα που αντλούσαν μέρος της ισχύος τους από τις τρεις πρεσβείες. Το αποτέλεσμα ήταν ότι, χωρίς να ικανοποιούν μονίμως καμιά από τις Δυνάμεις, τις δυσαρεστούσαν όλες εκ περιτροπής και χωρίς να τάσσονται με κανένα από τα τρία κόμματα, τα εξωθούσαν προς τη συνεχή κριτική. Μετά το 1840, η διάθεση του νεαρού βασιλιά να λειτουργήσει επιτέλους με μεγαλύτερη ανεξαρτησία, οι αλυτρωτικές βλέψεις του και, κυρίως, η προσέγγισή του με τη Ρωσία τον έφεραν αντιμέτωπο με τις άλλες δύο Δυνάμεις – κυρίως με την Μεγάλη Βρετανία και την πολιτική της στο Ανατολικό Ζήτημα. Από την άλλη πλευρά, στο εσωτερικό της χώρας, ο απολυταρχισμός του μονάρχη προκαλούσε ολοένα εντονότερες αντιδράσεις. [...] Η επαναστατική αναταραχή στην Ελλάδα θα απειλούσε την πολιτική σταθερότητα και τη διεθνή ισορροπία στην ασταθή περιοχή των Βαλκανίων. Με αυτά τα δεδομένα, ήδη από το 1841 διαφαίνεται η προοπτική να συντονιστούν εναντίον του, για πρώτη φορά, οι ενέργειες όλων των Δυνάμεων και όλων των κομμάτων. Η τάση αυτή εκφράστηκε σαφέστερα μετά το 1842, κυρίως με το αίτημα για παραχώρηση Συντάγματος.

Δερτιλής, Γ. Β., *Ιστορία του Ελληνικού Κράτους, 1830-1920*, τ. Α΄, Εστία, Αθήνα 2009, σσ. 212-213.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΟΜΑΔΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ)

ΟΜΑΔΑ Β

3^ο ΘΕΜΑ

Αφού μελετήσετε συγκριτικά τις παρακάτω ιστορικές πηγές και σε συνδυασμό με τις ιστορικές σας γνώσεις να αναφερθείτε:

α. στο καθεστώς λειτουργίας της Εθνικής Τράπεζας

(μονάδες 12)

β. στη σημασία της δυνατότητας έκδοσης τραπεζογραμματίων

(μονάδες 13)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Η έκδοση τραπεζογραμματίων είναι αποκλειστικό προνόμιο που έχει παραχωρηθεί από το Κράτος στην Εθνική Τράπεζα με την ιδρυτική της σύμβαση το 1841. Ωστόσο η σύμβαση έχει παραχωρήσει το προνόμιο μόνο για τις επαρχίες στις οποίες η Εθνική διατηρεί Υποκαταστήματα. Υπάρχει επομένως η δυνατότητα, να εκδοθεί χαρτονόμισμα και από άλλη τράπεζα, αν δοθεί η σχετική έγκριση από το Δημόσιο και αν περιοριστεί η έκδοση και η κυκλοφορία του στις επαρχίες που δεν υπάρχουν υποκαταστήματα της Εθνικής. Το 1872 οι επαρχίες αυτές είναι πολλές, σχεδόν το μισό βασίλειο. Πρόκειται φυσικά για τις φτωχότερες επαρχίες της χώρας αλλά η έκδοση χαρτονομίσματος είναι εργασία αρκετά επικερδής, ώστε να ενδιαφέρει τους ομογενείς κάτω από οποιεσδήποτε σχεδόν συνθήκες. [...] το κέρδος της Εθνικής από την έκδοση χαρτονομίσματος ανερχόταν σε 1.339.445 δραχμές, που ισοδυναμεί με το 42,5% των ολικών κερδών αυτής της χρονιάς.

Δερτιλής, Γ., *Το ζήτημα των Τραπεζών (1871-1873)*, Μορφωτικό ίδρυμα Εθνικής Τράπεζας, Αθήνα 1980, σ. 25.

ΠΙΝΑΚΑΣ

Νομισματική κυκλοφορία (1868-1875) /Τραπεζογραμμάτια σε κυκλοφορία στις 31/12 κάθε έτους

1868	22.968.835
1869	26.440.930
1870	26.447.149
1871	28.201.507
1872	31.796.012
1873	37.386.664
1874	39.729.116
1875	36.293.448

Πηγή: Ιστορικό Αρχείο Εθνικής Τράπεζας, *Ισολογισμοί και Απολογισμοί 1868-1875* (μετά από επεξεργασία)

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΟΜΑΔΑΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ)

ΟΜΑΔΑ Β

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από τα κείμενα που σας δίνονται, να παρουσιάσετε:

α. τους παράγοντες στους οποίους οφειλόταν η υψηλή θνησιμότητα των προσφύγων κατά το πρώτο διάστημα αμέσως μετά την άφιξή τους στην Ελλάδα.

(μονάδες 12)

β. τα μέσα με τα οποία αντιμετωπίστηκε η ανάγκη για προσωρινή στέγαση των προσφύγων από το κράτος και τους ίδιους.

(μονάδες 13)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Οι πρόσφυγες έφτασαν στην Ελλάδα σε κατάσταση τραγική. Οι περισσότεροι είχαν εγκαταλείψει βιαστικά τα σπίτια τους, φέρνοντας μαζί τους ελάχιστα από τα κινητά αγαθά τους ή και τίποτα. Οι συνθήκες της μετακίνησης και της άφιξης, η σωματική ταλαιπωρία, η κακή διατροφή, η υποτυπώδης στέγαση, ο ψυχικός τραυματισμός επιβάρυναν την υγεία των προσφύγων. Τα πρώτα μέτρα που λήφθηκαν, ήδη από τις πρώτες ημέρες του Σεπτεμβρίου, ήταν η διενέργεια εράνων, η λειτουργία συσσιτίων και η σύσταση γραφείων εύρεσης εργασίας. Επιτράπηκε επίσης στην Αθήνα και τον Πειραιά «εις τους ξενοδόχους [...] το δικαίωμα να τοποθετώσι κλίνας συνωστισμού εν τοις δωματίοις και τοις διαδρόμοις εν ανάγκη των ξενοδοχείων».

Ανδριώτης, Ν., *Πρόσφυγες στην Ελλάδα 1821-1940: άφιξη – περίθαλψη – αποκατάσταση*, Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων για τον Κοινοβουλευτισμό και τη Δημοκρατία, Αθήνα 2020, σ. 135.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Μείναμε τρία χρόνια στο Νοβοροσίσκ και στις 24 Ιουλίου του 1922 με το ατμόπλοιο «Κίος» ήρθαμε στην Ελλάδα. Οχτώ μέρες ταξίδι κάναμε. [...] Στη Μακρόνησο άρχισαν νέα βάσανα και θάνατοι. Μας έκαναν καραντίνα. Εμείς ιδρύσαμε τη Μακρόνησο. Εμείς χτίσαμε παραπήγματα, στέρνα για νερό, ό, τι χρειαζόταν. [...] Από τους οχτώ χιλιάδες που έφερε το «Κίος», μείναμε στο τέλος δύο χιλιάδες. Οι άλλοι δύο χιλιάδες πέθαναν. Έπεσε αρρώστια και μας θέρισε. [...] Την αρρώστια στη Μακρόνησο την αποκτήσαμε. Ζούσαμε μες στη βροχή, στην πείνα και τη δίψα. Νερό δεν υπήρχε στάλα στο νησί. Μια μαούνα μας έφερνε απ' το Λαύριο νερό κι εκείνο γλυφό και λιγοστό. Μας τάζαν βρωμερά μακαρόνια, ελιές σκουληκιασμένες, χαλασμένες ρέγκες κι έπεσε τύφος. Και νερό πουθενά. Κάποτε έκανε τρεις μέρες η μαούνα να φέρει νερό. Λιποθυμούσε ο κόσμος απ' τη δίψα.

Μαρτυρία Χρήστου Σαμουηλίδη από τον Άι-Έννες (Άγιος Ιωάννης) Πόντου. Πηγή: Κιτρομηλίδης, Π. (επιμ.), *Η Έξοδος. Μαρτυρίες από τις επαρχίες του μεσόγειου Πόντου*, τ. 3, Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών, Αθήνα 2013, σ. 371.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΟΜΑΔΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ)

ΟΜΑΔΑ Β

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με στοιχεία που αντλείτε από το ακόλουθο παράθεμα να εξηγήσετε:

α. κάτω από ποιες συνθήκες αυξήθηκε ο εξωτερικός δανεισμός κατά τη δεκαετία του 1880 και πώς επηρέασε τα δημόσια οικονομικά; (μονάδες 12)

β. πού διατέθηκαν τα χρήματα από τα δάνεια του 1880 και ποια θεωρείται η σημαντικότερη αιτία της υπερχρέωσης της χώρας; (μονάδες 13)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Έπειτα από 50 χρόνια αποκλεισμού από τις διεθνείς αγορές, το 1878 οι ελληνικές κυβερνήσεις απέκτησαν ξαφνικά τη δυνατότητα να δανειστούν ποσά πρωτοφανή για την Ελλάδα· και αυτό σε μια αγορά κεφαλαίων που ήταν πλέον ευρύτατη και παγκόσμια. Δυστυχώς, ορισμένοι από τους κυβερνώντες αγνοούσαν τους όρους της αγοράς. Άλλοι πάλι προτιμούσαν να τους αγνοούν προκειμένου να δανείζονται για να χρηματοδοτούν τις απαιτήσεις των ψηφοφόρων τους. Επιπλέον, χρηματοδοτούσαν έτσι και τους εξοπλισμούς που αναδείκνυαν τον αδιαπραγμάτευτο πατριωτισμό τους. Ο υπερδανεισμός οδήγησε στην υπερχρέωση. Έως το 1884 το χρέος είχε σχεδόν διπλασιαστεί· το 1887 είχε τετραπλασιαστεί· και πριν την πτώχευση του 1893 είχε σχεδόν επταπλασιαστεί, υπερβαίνοντας το 175% του ΑΕΠ. Η συνήθης στη βιβλιογραφία και εσφαλμένη εξήγηση της υπερχρέωσης είναι οι μεγάλες επενδύσεις σε υποδομές που δεν είχαν άμεση απόδοση, π.χ. σε σιδηροδρόμους. [...] Το επιχείρημα ήταν εσφαλμένο, επειδή ήταν υστερόβουλα υπερβολικό. Το κύριο αίτιο της υπερχρέωσης ήταν, όπως πάντα, οι στρατιωτικές δαπάνες. Ήδη από τη δεκαετία του 1880 ο εθνικιστής δημαγωγός Θεόδωρος Δηλιγιάννης τις ωθεί στα ύψη, είτε αυξάνοντάς τις ως πρωθυπουργός είτε πιέζοντας για αυξήσεις ως αρχηγός της αντιπολίτευσης.

Δερτιλής, Γ. Β., *Επτά πόλεμοι, Τέσσερις εμφύλιοι, Επτά πτωχεύσεις. 1821-2016*, Πόλις, Αθήνα 2016, σ. 59-60.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΟΜΑΔΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ)

ΟΜΑΔΑ Β

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με στοιχεία που αντλείτε από το ακόλουθο παράθεμα να εξηγήσετε:

α. τους λόγους για τους οποίους ο Ελ. Βενιζέλος προκήρυξε τις εκλογές του Νοεμβρίου του 1920 και τον τρόπο που το εκλογικό αποτέλεσμα επηρέασε την ελληνική πολιτική σκηνή

(μονάδες 12)

β. τον τρόπο με τον οποίο η επάνοδος του βασιλιά Κωνσταντίνου επηρέασε τις σχέσεις της Ελλάδας με τις συμμαχικές δυνάμεις και τις συνέπειες στον οικονομικό τομέα

(μονάδες 13)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Οι αντιβενιζελικοί επέμειναν ζητώντας εκλογές. Ο Βενιζέλος τις προκήρυξε [Νοέμβριος 1920] – και ηττήθηκε. Εκείνες τις κρίσιμες μέρες πέθανε και ο νεαρός βασιλιάς Αλέξανδρος. Η νέα κυβέρνηση, υπό τον Δημήτριο Γούναρη, διέπραξε το μνημειώδες σφάλμα να οργανώσει δημοψήφισμα και να επαναφέρει στον θρόνο τον Κωνσταντίνο. Οι κυβερνήσεις και η κοινή γνώμη στη Γαλλία και στην Αγγλία απεχθάνονταν τον φιλογερμανό βασιλιά, τον οποίο θεωρούσαν περίπου συνυπεύθυνο με τον Κάιζερ για την παράταση του Μεγάλου Πολέμου και τα εκατομμύρια των νεκρών. Όλα αυτά, μολονότι πασίγνωστα, η βασιλική παράταξη τα αγνόησε. Δεν σκέφτηκε ότι οι δύο Δυνάμεις είχαν πλέον μετατρέψει σε προτεκτοράτα¹ τους τις οθωμανικές επαρχίες στην Ανατολή και ότι το πρώτιστο μέλημά τους ήταν τώρα τα πετρέλαια της Μοσούλης. Παρέβλεψε ότι δεν διέθετε τη διεθνή πείρα και τις διπλωματικές ικανότητες του Βενιζέλου. Έδωσε έτσι στους πρώην συμμάχους της χώρας την αφορμή για να μεταβάλουν την πολιτική τους. Πράγματι, οι δύο αυτοκρατορικές κυβερνήσεις θεώρησαν τη μεταβολή στην Αθήνα προκλητική ενέργεια· την είδαν όμως και

¹ Προτεκτοράτο: στο διεθνές δίκαιο, παλαιότερο καθεστώς εξάρτησης ενός μικρού και ανίσχυρου κράτους από ένα άλλο μεγάλο και ισχυρό, κυρίως σε ό,τι αφορούσε την εξωτερική πολιτική και την εθνική άμυνα. Κράτος που βρισκόταν υπό καθεστώς εξάρτησης. (Πηγή ορισμού: greek-language.gr)

ως ευκαιρία να στηρίξουν την Τουρκία – η μεν Γαλλία αναφανδόν², η δε Αγγλία εγκαταλείποντας την ευμενή ουδετερότητα που έως τότε τηρούσε υπέρ της Ελλάδας.

Δερτιλής, Γ.Β., *Επτά πόλεμοι, Τέσσερις εμφύλιοι, Επτά πτωχεύσεις. 1821-2016*, Πόλις, Αθήνα 2016, σ. 82-83.

² Εντελώς φανερά ή χωρίς επιφυλάξεις.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΟΜΑΔΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ)

ΟΜΑΔΑ Β

3ο ΘΕΜΑ

Αντλώντας πληροφορίες από τα παρακάτω κείμενα και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις:

α. να παρουσιάσετε την πορεία της ελληνικής βιομηχανίας από τη δεκαετία του 1870 έως τις αρχές του 20ού αιώνα (μονάδες 13)

β. να προσδιορίσετε τις περιοριστικές συνθήκες που εμπόδιζαν την εκβιομηχάνιση της ελληνικής οικονομίας (μονάδες 12)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Μεταξύ του 1860 και 1920 υπήρχαν ορισμένες δυνατότητες εκβιομηχάνισης, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι η Ελλάδα θα μετατρέποταν σε βιομηχανική χώρα. Ενδεικτικότερες περιπτώσεις ήταν οι κλάδοι της υφαντουργίας, της βιομηχανίας τροφίμων και των οικοδομικών υλικών. Στην ίδια περίοδο υπήρξαν ορισμένες αιχμές επενδυτικού ενδιαφέροντος εκ μέρους των κεφαλαιούχων, η επιφυλακτικότητα ωστόσο παρέμεινε γενικός κανόνας. Στην περίοδο 1867-1898, ορισμένες κυβερνήσεις προσπάθησαν να δημιουργήσουν στοιχειώδη υποδομή και τις κατάλληλες επενδυτικές ή προστατευτικές συνθήκες, αλλά και αυτές ήταν ανεπαρκείς.[...]Μετά τον Διεθνή Οικονομικό Έλεγχο, η δημοσιονομική εξυγίανση δημιούργησε τις προϋποθέσεις για μια νέα αναπτυξιακή φάση.

Δερτιλής, Γ., *Ιστορία του Ελληνικού Κράτους, 1830-1920*, τ. Β΄, Βιβλιοπωλείον της Εστίας, Αθήνα 2006, , σ. 596-597, 603-605.

ΠΙΝΑΚΑΣ

Αριθμός βιομηχανιών		Ιπποδύναμη (σε ατμοϊππους)
1873	95	1967
1875	95	-
1878	108	2.884
1889	(145)	8.568
1892	-	10.000

Τσουκαλάς, Κ., *Εξάρτηση και Αναπαραγωγή*, Θεμέλιο, Αθήνα 2006, σ. 260.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

(ΟΜΑΔΑΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ)

3^ο ΘΕΜΑ

Αντλώντας πληροφορίες από το παρακάτω κείμενο και βασιζόμενοι/-ες στις γνώσεις σας:

α. να παρουσιάσετε τη θέση που κατείχε η σταφίδα στις εξαγωγές των αγροτικών προϊόντων της Ελλάδας στα τέλη του 19^{ου} και στις αρχές του 20^{ου} αιώνα και να την αιτιολογήσετε (μονάδες 12)

β. να σχολιάσετε κριτικά τη σημασία του εξωτερικού εμπορίου για την οικονομία της Ελλάδας, λαμβάνοντας ειδικότερα υπόψη την περίπτωση του εμπορίου σταφίδας.

(μονάδες 13)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Η καταστροφή των γαλλικών αμπελιών στην αρχή της δεκαετίας του 1879 από φυλλοξήρα ήρθε να παράσχει στην Ελλάδα μιαν ακόμη ευκαιρία για εισροή συναλλάγματος και κερδών από ένα τυχαία επιβεβλημένο προστατευτικό καθεστώς. Όχι μόνο ανέβηκε η ζήτηση της σταφίδας, αλλά η ελληνική σταφίδα πρόσθεσε στην παραδοσιακή αγορά της, την Αγγλία, και μια δεύτερη: τη Γαλλία. [...] Ο Τρικούπης είχε αποθέσει όλες τις ελπίδες του στην αύξηση της γεωργικής παραγωγής για την αναστροφή της οικονομικής δυσπραγίας της Ελλάδας.[...] Η σταφιδοπαραγωγή φαινόταν να μη χρειάζεται καμιά ξεχωριστή ενίσχυση. Αναπτυσσόταν κάτω από ένα καθεστώς φυσικής - ή μάλλον εξωτερικά εξασφαλισμένης- προστασίας μετά την καταστροφή των γαλλικών αμπελιών. Επιπλέον η αυξημένη ζήτηση επέτρεψε ώστε να αυξηθεί ανάμεσα στο 1872 και το 1891 ο μεν εξαγωγικός δασμός κατά πάνω από 55%, η σοδειά κατά 192% και ο εισπραττόμενος φόρος κατά 357%.

Γαρδίκας – Αλεξανδροπούλου, Κ., «Η ελληνική κοινωνία την εποχή του Χ. Τρικούπη», στο Δ.Τ. Τσαούση (επιμ.), *Όψεις της ελληνικής κοινωνίας του 19^{ου} αιώνα*, Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», Αθήνα 1984, σ. 180, 184-185.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΟΜΑΔΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ)

3^ο ΘΕΜΑ

Έχοντας υπόψη το κείμενο που ακολουθεί και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις να αναφερθείτε στον τρόπο με τον οποίο διαμορφώθηκαν τα πρώτα ελληνικά κόμματα στη διάρκεια της επανάστασης εστιάζοντας:

α. στις βασικές αντιπαλότητες μεταξύ των επαναστατών για τη διαχείριση της εξουσίας.

(μονάδες 10)

β. στον ρόλο των Μεγάλων Δυνάμεων όσον αφορά τη μορφή του πολιτεύματος και τους φορείς της εξουσίας στην Ελλάδα.

(μονάδες 15)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Η οργάνωση του ελληνικού κράτους ανατέθηκε τελικά σε χέρια ξένα από εκείνα που προσέβλεπαν στην εξουσία και που είχαν αγωνιστεί για να την αποκτήσουν. Έτσι κι αλλιώς, η δημιουργία του ελληνικού κράτους υπήρξε δημιούργημα των Μεγάλων Δυνάμεων, που εξυπηρετούσε τις δικές τους αναζητήσεις ισορροπιών στις συνθήκες της Παλινόρθωσης και εξ αρχής είχαν καταστήσει φανερό ότι δεν θα άφηναν τον έλεγχο του να ξεφύγει από τα χέρια τους. Επόμενο ήταν οι προυχοντικές ομάδες να μην πάνε να αγωνίζονται για ό,τι θεωρούσαν πως δικαιωματικά τους ανήκε. Επρόκειτο για έναν αγώνα ο οποίος δεν φαίνεται να ολοκληρώνεται παρά μόνο το 1862 με την πτώση του Όθωνα, ή με μια άλλη οπτική το 1875, οπότε, με την υιοθέτηση της αρχής της δεδηλωμένης, το πολιτικό παιχνίδι περνά στον απόλυτο έλεγχο των πολιτικών ελίτ.

Κωστής, Κ., *Τα κακομαθημένα παιδιά της ιστορίας*, Πατάκης, Αθήνα 2015, σ.178.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΟΜΑΔΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ)

ΟΜΑΔΑ Β

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από το κείμενο που σας δίνεται, να παρουσιάσετε:

α. την άποψη του Δημητρίου Υψηλάντη, όταν έφτασε στην Πελοπόννησο κατά την έναρξη της Επανάστασης, για την οργάνωση της Επανάστασης και τη διοίκηση του νέου κράτους

(μονάδες 13)

β. τις απόψεις των προκρίτων για το ίδιο θέμα.

(μονάδες 12)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Παρουσιασθείς (ο Δ. Υψηλάντης) εις Ύδραν (το καλοκαίρι του 1821) ως πληρεξούσιος του Γενικού Επιτρόπου της Αρχής, υποδέχεται και αναγνωρίζεται υπό των προκρίτων· [...] Τότε οι ολιγαρχικοί [...] ζητούσι να επικυρώση την Γερουσίαν των, να διευθύνη δε τα πράγματα, και να κινή τα στρατεύματα, παρά των συγγενών και των οικείων των διοικούμενα, κατά τας αποφάσεις της Γερουσίας, ήτις έμελλε να ήναι το συμβούλιόν του· προ λίγου μάλιστα εφρόνουν να τον ψηφίσωσι και αυτόν απλούν μέλος, μίαν και μόνην ψήφον έχοντα εις τας αποφάσεις της. Ο δε Υψηλάντης κατά την έννοιαν του τίτλου, πληρεξούσιος του Γ. Επιτρόπου, [...] εννοεί να ήναι υπέρτατος άρχων και να διευθύνη τα τε πολιτικά και τα πολεμικά κατά τινάς όρους· να ήναι δε ο πληρεξούσιος αρχιστράτηγος της Ελλάδος και τα στρατεύματα να εξαρτώνται και να διευθύνωνται απολύτως από αυτόν.

Σπηλιάδη, Ν., «Απομνημονεύματα (Α΄ 203-213)», στο *Θέματα Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας από τις Πηγές*, ΟΕΔΒ, Αθήνα 1998, σ. 92-93.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Είναι αξιοσημείωτος η προκήρυξις του Δημ. Υψηλάντου (6/18 Οκτωβρίου 1821) δι΄ ης διετάχθησαν αι εκλογαί προς συγκρότησιν της Εθνοσυνελεύσεως (της Επιδάουρου), διότι εις αυτήν πλην άλλων τονίζεται ότι ο αγών διεξήγετο υπέρ της απελευθερώσεως του λαού από

πάσης καταπίεσεως όχι μόνον από της δυναστικής των Τούρκων, αλλά και από της οικονομικής των Χριστιανών ισχυρών. «Ἦλθον», ἔγραφεν ὁ Υψηλάντης, «να διεκδικήσω τὰ δίκαιά σας, τὴν τιμὴν τὴν ζωὴν, τὴν περιουσίαν σας· ἦλθον νὰ σας δώσω νόμους δικαίου, δικαστήρια αμερόληπτα... Καὶρός ἐστὶν νὰ παύσῃ πλέον ἡ τυραννία ὄχι μόνον τῶν Τούρκων, ἀλλὰ καὶ ἡ τυραννία τῶν ἀτόμων ἐκείνων, τὰ ὁποῖα συμμεριζόμενα τὰ αἰσθήματα τῶν Τούρκων, ζητοῦν νὰ καταπιέζουν τὸν λαόν[...]

Σβώλος, Α., *Τὰ Ἑλληνικὰ Συντάγματα, 1822-1975/1986, Ἡ συνταγματικὴ ἱστορία τῆς Ἑλλάδος*, Στοχαστής, 1998, σ. 62.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΟΜΑΔΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ)

ΟΜΑΔΑ Β

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από τα κείμενα που σας δίνονται, να παρουσιάσετε:

α. τους παράγοντες που διαμόρφωσαν κλίμα εσωτερικής κρίσης στην πρώτη κυβέρνηση της νεοσύστατης Κρητικής πολιτείας (μονάδες 13)

β. την κορύφωση της προσωπικής και πολιτικής αντιπαράθεσης μεταξύ πρίγκιπα και Βενιζέλου. (μονάδες 12)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Τα σοβαρά προβλήματα που γεννήθηκαν στην εφαρμογή του κρητικού συντάγματος του 1899 ήταν συνέπεια των ατελειών του. Για παράδειγμα, ο ύπατος αρμοστής οριζόταν ως αντιπρόσωπος των Μεγάλων Δυνάμεων στην Κρήτη, αλλά συνδεόταν και με το λαό της με μια «σύμβαση». Ήταν ο κεντρικός παράγοντας του κράτους και ο κύριος εκτελεστικός λειτουργός και σημαντικό στέλεχος της νομοθετικής εξουσίας. Όπως παρατηρούσε ο πρόεδρος της συντακτικής επιτροπής Ι. Σφακιανάκης, «το πρόσωπον του Ηγεμόνος είναι το κέντρον όλων των εξουσιών». Από την άλλη μεριά, τα μέλη της αρμοστειακής κυβέρνησης, σύμφωνα πάντοτε με το σύνταγμα, ήταν σύμβουλοι του πρίγκιπα, ελεγχόμενοι και άμεσα υπόλογοι σ' αυτόν μάλλον παρά στη Συνέλευση από την οποία προέρχονταν. Η Κρητική Συνέλευση, η οποία εκλεγόταν με γενική ψηφοφορία κάθε δύο χρόνια, δεν είχε σαφείς εξουσίες ούτε αρκετές αρμοδιότητες.

Μακράκη, Λ., *Ελευθέριος Βενιζέλος 1864-1910*, Αθήνα, ΜΙΕΤ, 1992.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Ημείς, Πρίγκηψ Γεώργιος της Ελλάδος, Ύπατος Αρμοστής εν Κρήτη

Έχοντες υπόψη το άρθρον 65 του Συντάγματος

Επειδή ο επί της Δικαιοσύνης Σύμβουλος, Ελευθέριος Βενιζέλος, όλως αναρμοδίως υπεστήριξε και δημοσία εξέθηκε γνώμας επί σπουδαιοτάτου ζητήματος του τόπου αντιθέτως προς το

Ημέτερον φρόνημα και την εντολήν Ημών, απολύομεν αυτόν του αξιώματος του Συμβούλου
επί της Δικαιοσύνης.

Εν Χαλέπα τη 18/3 /1901

Γεώργιος

Μητσοτάκης, Ε.Κ., *Ο Επαναστάτης, το χρονικό του Θερισιανού αγώνα*, Αίγαγρος, Αθήνα 1970.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΟΜΑΔΑΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ)

ΟΜΑΔΑ Β

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από τα κείμενα που σας δίνονται:

α. να περιγράψετε την εικόνα που παρουσίαζε το πιστωτικό σύστημα της Ελλάδας κατά τα πρώτα χρόνια της ανεξαρτησίας της και μέχρι το 1841

(μονάδες 12)

β. να παρουσιάσετε τις δραστηριότητες της Εθνικής Τράπεζας κατά το πρώτο διάστημα της ίδρυσής της και να αναδείξετε τις αλλαγές που έφερε η λειτουργία της στην οικονομία της χώρας.

(μονάδες 13)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Οι τοκογλύφοι που αποτελούσαν ένα ακόμα συστατικό στρώμα της ελληνικής αστικής τάξης, στο α΄ μισό του 19ου αιώνα, υφαρπάζοντας το μερίδιό τους από το πλεόνασμα της αγροτικής παραγωγής και ωθώντας σε εμπορικοποίηση, συχνά δεν ήταν άλλοι από τους τοπικούς άρχοντες, τους εμπόρους, ακόμα και τους πλούσιους χωρικούς. Οι φόροι, τα εμπορικά κυκλώματα και η τοκογλυφία αποτελούν έτσι τις κύριες μορφές που συμπορεύονται με την αυξανόμενη ενσωμάτωση των ανεξάρτητων μικροκαλλιεργητών στο εκχρηματισμένο εμπορικό σύστημα.

Τσουκαλάς, Κ., *Εξάρτηση και Αναπαραγωγή – Ο κοινωνικός ρόλος των εκπαιδευτικών μηχανισμών στην Ελλάδα (1830 – 1922)*, σ. 93

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Τα ιδρυτικά νομοθετήματα παρεχώρησαν στην τράπεζα το λεγόμενο εκδοτικό προνόμιο. Ήταν το αποκλειστικό δικαίωμα να κυκλοφορεί τραπεζογραμμάτια, υπό τον όρο ένα σοβαρό ποσοστό τους να καλύπτεται από τα αποθέματά της, αφενός, σε χρυσό και άργυρο, ατόφιο ή

νομισματικό, και, αφετέρου, σε διεθνή «βαριά» συναλλάγματα, όπως ήταν εκείνη την εποχή το γαλλικό φράγκο και η στερλίνα. Σε γενικές γραμμές, αυτός ήταν ο τρόπος με τον οποίο η δραχμή θα συνδεόταν στο εξής με το διεθνές νομισματικό σύστημα [...]. Οι εγχώριοι κεφαλαιούχοι αντιλαμβάνονταν ότι ο συμβιβασμός με την Εθνική θα ήταν, αργά ή γρήγορα, η μόνη λύση. Οι ιδιώτες κεφαλαιούχοι, έμποροι, τοκιστές και κτηματίες, παρείχαν στην τράπεζα τις απαιτούμενες εγγυήσεις, δανείζονταν εκείνοι τα τραπεζικά κεφάλαια προς 8 έως 10% και τα επαναδάνειζαν στους αγρότες προς 12 έως 48% [...]. Πράγματι, η πολιτική αυτή προήγαγε, ουσιαστικά, την μετεξέλιξη του πιστοδοτικού συστήματος, το άνοιγμα του τραπεζικού συστήματος σε ανταγωνισμούς και, μακροχρονίως, τον γενικότερο εκσυγχρονισμό της οικονομίας.

Δερτιλής, Γ. Β., *Ιστορία του ελληνικού κράτους 1830-1920*, Πανεπιστημιακές εκδόσεις Κρήτης, 2014, σ. 239-240 και σ. 250.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΟΜΑΔΑΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ)

ΟΜΑΔΑ Β

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από τα κείμενα που σας δίνονται:

α. να αναφερθείτε στην ανάπτυξη του εργατικού και σοσιαλιστικού κινήματος στην Ελλάδα από την ενσωμάτωση της Θεσσαλονίκης στον ελληνικό εθνικό κορμό μέχρι και την ίδρυση του Σοσιαλιστικού Εργατικού Κόμματος Ελλάδος (Σ.Ε.Κ.Ε.) (μονάδες 12)

β. να παρουσιάσετε την εξέλιξη του Σοσιαλιστικού Εργατικού Κόμματος Ελλάδος (Σ.Ε.Κ.Ε.) από την ίδρυσή του μέχρι και το 1924 και να επισημάνετε τις προγραμματικές του θέσεις γύρω από το ζήτημα της προστασίας της εργατικής τάξης και της ανόρθωσης των οικονομικών της χώρας.

(μονάδες 13)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Αντίθετα, για το χώρο της πολιτικής αριστεράς και του εργατικού κινήματος, η περίοδος αυτή [1917-1918] είναι μία από τις πιο σημαντικές. Οι μικρές σοσιαλιστικές ομάδες της «Παλαιάς Ελλάδας», μετά την προσάρτηση των «Νέων Χωρών», είχαν σημαντικά ενισχυθεί από τη «Σοσιαλιστική Ομοσπονδία» (Federation) της Θεσσαλονίκης, που, όπως προαναφέρθηκε, είχε κατορθώσει να εκλέξει και δύο βουλευτές στις εκλογές της 31^{ης} Μαΐου 1915. Ο Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος με τις ειδικές συνθήκες που είχε δημιουργήσει στην οικονομία και την κοινωνία και το παράδειγμα της μπολσεβικικής επανάστασης του Οκτωβρίου 1917 στη Ρωσία ενίσχυσαν ακόμη περισσότερο το μέχρι τότε ασθενές σοσιαλιστικό κίνημα στην Ελλάδα, σε σημείο ώστε να καταστεί δυνατή το Νοέμβριο του 1918 η σύγκληση στον Πειραιά του Α΄ Πανελλαδικού Σοσιαλιστικού Συνεδρίου, που απέληξε στην ίδρυση του Σοσιαλιστικού Εργατικού Κόμματος Ελλάδος (Σ.Ε.Κ.Ε.).

Οικονόμου, Ν., «Από την άφιξη του Βενιζέλου στην Αθήνα ως το τέλος του πολέμου», *ΙΕΕ*, τ. ΙΕ, 1978, σ. 50.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Το πρόγραμμα που ψηφίζεται στο ιδρυτικό συνέδριο (του Σοσιαλιστικού Εργατικού Κόμματος – Σ.Ε.Κ.Ε.) τον Νοέμβριο του 1918 [...] ζητά σε ό,τι αφορά το πεδίο της οικονομίας: «την διάνομον καθιέρωσιν οκταώρου και Κυριακής αργίας» την «ίδρυσιν υπό του κράτους ταμείων και συντάξεως και[...] δωρεάν παροχήν της ιατρικής περιθάλψεως και φαρμάκων[...]». Ζητά επίσης την «κατάργησιν των εμμέσων φόρων[...]», προοδευτική φορολογία στο εισόδημα και στα κεφάλαια, «συμμετοχή του κράτους εις τα κέρδη των μεγάλων μονοπωλίων», «εθνικοποίηση των συγκοινωνιών, των Τραπεζών, των μεταλλείων και «συμμετοχή των εργατών εις την διοίκησιν[...]» καθώς και την «εθνικοποίησιν των τσιφλικιών και των μοναστηριακών κτημάτων και την παραχώρησίν των εις τας κοινότητας[...]».

Μοσκόφ, Κ. *Εισαγωγικά στην ιστορία του κινήματος της εργατικής τάξης, Η διαμόρφωση της εθνικής και κοινωνικής συνείδησης στην Ελλάδα*, Θεσσαλονίκη 1979, σ. 413-414.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΟΜΑΔΑΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ)

ΟΜΑΔΑ Β

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από τα κείμενα που σας δίνονται:

α. να παρουσιάσετε την πολιτική που εφάρμοσε ο Ιωάννης Κωλέττης κατά την περίοδο της πρωθυπουργίας του

(μονάδες 12)

β. να αναφερθείτε στη συγκρότηση της πολιτικής παράταξης των Ορεινών και να επισημάνετε τους πολιτικούς της στόχους και τις κοινωνικές ομάδες στις οποίες απευθύνονταν.

(μονάδες 13)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Συνταγματικός, όταν ήταν στην αντιπολίτευση, ο Κωλέττης δείχτηκε υπερβολικά συγκεντρωτικός, όταν πήρε την εξουσία κι ενθάρρυνε τις επεμβάσεις του στέμματος στην πολιτική ζωή. Η πραγματική εσωτερική πολιτική του συνίστατο στη «διάθεση των κρατικών εσόδων για λογαριασμό των φίλων του», χωρίς κανένα σοβαρό μέτρο για τη διοργάνωση και οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Η «Μεγάλη Ιδέα» του έδινε το πρόσχημα. Η μόνη θεραπεία στις δυστυχίες της Ελλάδας, έλεγε, ήταν η εδαφική εξάπλωση του βασιλείου, ο δρόμος προς την Κωνσταντινούπολη και η κυριαρχία στην Ανατολή. Με τέτοια πολιτική ο Κωλέττης εμφανίζεται στην πολιτική ιστορία της Ελλάδας ως ο τύπος του τυχοδιώκτη πολιτικού, που εισήγαγε όσο κανείς άλλος τη διαφθορά στην άσκηση της εξουσίας. Στην πραγματικότητα το Σύνταγμα καταργήθηκε[...]. Η δράση των οπλισμένων συμμοριών στα ελληνοτουρκικά σύνορα και η δραστηριότητα των «μυστικών εταιρειών» συνιστούν την «εθνική» πολιτική της Ελλάδας του Κωλέττη.

Σβορώνος, Γ., *Επισκόπηση της νεοελληνικής ιστορίας*, Θεμέλιο, Αθήνα 1999, σ. 81-84

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Για να αντισταθούν σε αυτή την πολιτική συνδέθηκαν στενότερα μεταξύ τους οι ομάδες που εμφανίστηκαν ως κοινοβουλευτική ομάδα των Ορεινών. Ήταν, πρώτον, η ομάδα βουλευτών γύρω από τον Δημήτριο Γρίβα, ο πατέρας του οποίου, Θεόδωρος, είχε ηγηθεί της επανάστασης στην ιδιαίτερη πατρίδα του, την Ακαρνανία, κρατώντας σαφείς αποστάσεις από την κυβέρνηση των Αθηνών, και ήθελε προφανώς να επιβάλλει την αποκέντρωση του κράτους, καθώς και μέτρα που θα ευνοούσαν τους αγρότες, είχε πεθάνει.[...] Ο γιος του ακολούθησε μετριοπαθή γραμμή. Μια άλλη ομάδα είχε ηγέτη τον εθνικό ήρωα του πολέμου της ανεξαρτησίας Κωνσταντίνο Κανάρη, ο οποίος σε μια αποφασιστική στιγμή πριν από την ανατροπή του Όθωνα είχε γίνει εκπρόσωπος της αντιπολίτευσης. Οι Ορεινοί βρήκαν υποστήριξη από τους караβοκύρηδες, στις δραστηριότητες των οποίων έβλεπαν τις προϋποθέσεις για τη μελλοντική ευημερία της χώρας, για τις ειρηνικές, πολιτισμικές της κατακτήσεις.

Gunnar, H. *Τα πολιτικά κόμματα στην Ελλάδα, 1821-1936*, τ. Α΄, ΜΙΕΤ, Αθήνα 2006, σ. 378-379.
(διασκευή)

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΟΜΑΔΑΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ)

ΟΜΑΔΑ Β

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από τις ιστορικές πηγές που σας δίνονται:

α. να περιγράψετε τον τρόπο με τον οποίο ήταν οργανωμένη η βάση των κομμάτων κατά το τελευταίο τέταρτο του 19^{ου} αιώνα

(μονάδες 13)

β. να αναφερθείτε στην οικονομικοκοινωνική προέλευση των υποψήφιων βουλευτών και στα κριτήρια με τα οποία γίνονταν η επιλογή τους από τα κόμματα.

(μονάδες 12)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Η κομματική πειθαρχία που προσπάθησε να επιβάλει ο Τρικούπης στην κοινοβουλευτική ομάδα, επικεφαλής της οποίας βρισκόταν ο ίδιος, ήταν βέβαια αξιοσημείωτη, οφειλόταν όμως κυρίως στον αυταρχικό χαρακτήρα του και στο πολιτικό του κύρος. Ακόμα και στο ίδιο το τρικουπικό κόμμα δεν προβλεπόταν κανένα κομματικό όργανο. [...] όλα τα κόμματα ήταν άμορφοι και άτυποι μηχανισμοί χωρίς πρόβλεψη τυπικών διαδικασιών για τη λήψη αποφάσεων. [...] Μόνος ο αρχηγός του κόμματος αποφάσιζε, και η επιβολή της θελήσεώς του ήταν συνάρτηση της συγκεκριμένης ισορροπίας δυνάμεων. Η κομματική πειθαρχία, που πρώτη φορά μπαίνει σαν πρόβλημα, δεν είναι παρά η προσπάθεια της μείωσης της δυνατότητας της βουλής να ελέγχει, να κωλυσιεργεί, να προτείνει, να μεταβάλλει την πολιτική επιλογή της κυβερνήσεως και γενικότερα τους περιορισμούς της βουλευτοκρατίας.

Τσουκαλάς, Κ., «Πολιτική των κυβερνήσεων και προβλήματα από το 1881 ως το 1895», *ΙΕΕ*, τ. ΙΔ, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1977, σ. 42-43. (διασκευή)

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Εξαρτήσεις κάθε είδους και πελατειακές σχέσεις επιδρούσαν στη δυνατότητα των πολιτικών τοπικής εμβέλειας να διαμορφώσουν ένα σώμα προσωπικών οπαδών και επομένως να αναδειχτούν υποψήφιοι. Φοροεισπράκτορες, δήμαρχοι και άνθρωποι στους οποίους ανέθεταν τις κρατικές παραγγελίες είχαν, όπως φαίνεται, πολύ μεγαλύτερες δυνατότητες· εξάλλου και γιατροί, δικηγόροι και, φυσικά, ήδη εκλεγμένοι Βουλευτές μπορούσαν επίσης να δεσμεύσουν ψηφοφόρους [...]. Στις συζητήσεις της δεκαετίας του 1890 για την ανάδειξη υποψηφίων σωρεύονται οι ενδείξεις ότι η εκλογή του ενός ή του άλλου πολιτικού, ο οποίος ασκούσε παλαιότερα επιρροή, εξαρτάται από το αν θα διακήρυσσε δημοσίως την κομματική του επιλογή.

Hering, G., *Τα πολιτικά κόμματα στην Ελλάδα, 1821-1936*, τ. Α', ΜΙΕΤ, Αθήνα 2004, σ. 634.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΟΜΑΔΑΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ)

ΟΜΑΔΑ Β΄

3^ο ΘΕΜΑ

Αντλώντας πληροφορίες από το παρακάτω κείμενο και βασιζόμενοι/-ες στις γνώσεις σας:

α. να περιγράψετε κριτικά τα χαρακτηριστικά των ιδιοκτητών των «τσιφλικιών» της Θεσσαλίας κατά τον 19^ο – αρχές 20^{ου} αιώνα και τις επιδιώξεις τους (μονάδες 13)

β. να παρουσιάσετε τα αποτελέσματα που προκάλεσαν οι πρακτικές τους στον θεσσαλικό αγροτικό κόσμο. (μονάδες 12)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Οι περίφημοι πλουτοκράτες των παροικιών, που ο λαός αποκαλούσε χρυσοκάνθαρους, αντί να αναπτύξουν παραγωγικά τη χώρα, αντί να κάνουν επενδύσεις [...] στρέφονται και αυτοί πάλι στη μονοπώληση ευκαιριών που τους παρέχει η εξουσία [...] και το χειρότερο, μεταβάλλονται οι τσιφλικάδες γαιοκτήμονες στη Θεσσαλία. [...] Είναι [...] αυτά τα περίφημα αστικά μας στοιχεία τα οποία δημιουργούν το καθεστώς των τσιφλικιών στη Θεσσαλία. Γνωρίζοντας πολύ καλά ότι η Θεσσαλία θα προσαρτηθεί στην Ελλάδα, εξασφαλίζουν με το πρωτόκολλο της Κωνσταντινούπολης το δικαίωμα να δημιουργήσουν γαιοκτησίες, οι οποίες είναι βασισμένες στο σύστημα της κολιγίας. Γι' αυτό ακριβώς δεν είναι καθόλου τυχαίο ότι οι εκρήξεις οι επαναστατικές [...] ξεκινούν από τη Θεσσαλία, τη Θεσσαλία όπου η μεγάλη γαιοκτησία ήταν ασύγκριτα πιο χαμηλή στην περίοδο της έκρηξης της Ελληνικής επανάστασης, από ό, τι στην Πελοπόννησο. Με την είσοδο αυτών των στοιχείων και την ανάπτυξη των γαιοκτησιών στη Θεσσαλία, έχουμε ακριβώς τη δημιουργία των προϋποθέσεων εκείνων για την εκμετάλλευση της αγροτιάς που οδήγησαν στο αδιέξοδο, και τελικά μας έφεραν στο Κιλελέρ.

Φίλιας, Β., «Κοινωνικές δομές στην Ελλάδα του 19^{ου} αιώνα», στο Δ.Τ. Τσαούση (επιμ.), *Όψεις της ελληνικής κοινωνίας του 19^{ου} αιώνα*, Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», Αθήνα 1984, σ. 19.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΟΜΑΔΑΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ)

ΟΜΑΔΑ Β΄

3^ο ΘΕΜΑ

Αντλώντας πληροφορίες από το παρακάτω κείμενο και βασιζόμενοι/-ες στις γνώσεις σας:

α. να παρουσιάσετε κριτικά τους παράγοντες που συντελούν στην απόφαση για τη δημιουργία σιδηροδρομικού δικτύου στην Ελλάδα, μετά το 1880 (μονάδες 13)

β. να αιτιολογήσετε γιατί ο Τρικούπης προκρίνει σιδηροδρομική γραμμή πλάτους ενός μέτρου. (μονάδες 12)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Το πλαίσιο μέσα στο οποίο παίρνετε η απόφαση για το σιδηροδρομικό δίκτυο στην Ελλάδα συνοψίζεται στα εξής: Το 1882 [...] Α) υπάρχει ένα συνολικό σχέδιο. Μετά το 1857, μέχρι το 1880, υπάρχουν τουλάχιστον 10 προτάσεις ακόμα ξένων κεφαλαιούχων για να επενδύσουν σε σιδηροδρομικές γραμμές στην Ελλάδα. Β) Υπάρχει και η πολιτική βούληση, η οποία έχει διαμορφωθεί κάτω από ορισμένες πιέσεις. Πρώτα απ' όλα η ιδεολογική πίεση. Με απλά λόγια, ο σιδηρόδρομος σημαίνει ανάπτυξη. Αυτή είναι η γνώμη που επικρατεί. [...] Υπάρχει, όμως και γεωπολιτική πίεση. [...] Βρισκόμαστε στην εποχή της τρίτης φάσης των σιδηροδρόμων διεθνώς. [...] Γ) Υπάρχει [...] και η αίσθηση ότι αυτό το σχέδιο μπορεί να πραγματοποιηθεί, λόγω ευνοϊκής συγκυρίας, [...] γιατί η προσάρτηση του Θεσσαλικού σιτοβολώνα δημιουργεί την προσδοκία ότι θα λυθεί το στρατηγικό πρόβλημα της αυτάρκειας της χώρας [...] κυρίως σε σιτηρά. [...] Ο Τρικούπης αποφασίζει να κατασκευάσει γραμμή ενός μέτρου πλάτους. [...] Δεν πρόκειται να περάσει όλο το ρεύμα του διεθνούς εμπορίου από την Ελλάδα επειδή εμείς θα κάνουμε σιδηρόδρομο. Η Ελλάδα δεν θα αναπτυχθεί όταν μπει στον όμιλο των ανεπτυγμένων χωρών. Θα αναπτυχθεί για να μπει. Το κράτος πρέπει να εξασφαλίσει την επιτάχυνση της εσωτερικής ανάπτυξης με το μικρότερο δυνατό κόστος.

Παπαγιάννης, Ε., «Οι ελληνικοί σιδηρόδρομοι: 1880-1910», στο Δ.Τ. Τσαούση (επιμ.), *Όψεις της ελληνικής κοινωνίας του 19^{ου} αιώνα*, Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», Αθήνα 1984, σ. 109-114. (διασκευή)

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΟΜΑΔΑΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ)

ΟΜΑΔΑ Β

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από τα κείμενα που σας δίνονται, να παρουσιάσετε:

α. τις συνθήκες και τον τρόπο με τον οποίο ανήλθε στην εξουσία ο Ιωάννης Μεταξάς
(μονάδες 12)

β. τον χαρακτήρα της διακυβέρνησής του.
(μονάδες 13)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Πραγματικά στις 4 Αυγούστου (1936) ο Ι. Μεταξάς, με την πρόφαση του κομμουνιστικού κινδύνου και τη σύμφωνη γνώμη του Γεωργίου Β΄, διέλυσε τη βουλή και θέσπισε καθεστώς δικτατορικής εξουσίας. Το νέο καθεστώς δεν υπήρξε μια στρατιωτική δικτατορία, όπως στην Ιταλία και τη Γερμανία της εποχής εκείνης. [...] Ο ίδιος επιδόθηκε με απόλυτη πρωτοβουλία στη διαχείριση των εσωτερικών υποθέσεων της χώρας. Ανέστειλε τα βασικότερα άρθρα του Συντάγματος και πήρε όλα εκείνα τα μέτρα, που επρόκειτο να συμβάλουν στην παγίωση της δικτατορικής εξουσίας δίνοντας ιδιαίτερη προτεραιότητα στην καταδίωξη των κομμουνιστών σε όλους τους τομείς της διοίκησης. [...] Ορισμένα θετικά [...] θεσμικά μέτρα που εισήγαγε ο Ι. Μεταξάς δεν στάθηκαν [...] ικανά ν' αμβλύνουν τις θλιβερές επιπτώσεις και τις σφοδρές αντιδράσεις από τη δικτατορική και αυταρχική ενάσκηση της εξουσίας εκ μέρους του, που παγιώθηκε ακόμη περισσότερο με τη σύλληψη και τον εκτοπισμό πολλών πολιτικών αντιπάλων του.

Βακαλόπουλος, Κ.Α., *Ιστορία της Ελλάδας. Επίτομη-Συνθετική. Από τη γένεση του Νέου Ελληνισμού (1204) στη Σύγχρονη Ελλάδα (2000)*, Σταμούλης, Θεσσαλονίκη 2005, σ. 465-466.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Η εθνική ενότητα βασιζόταν στην ήττα των πολιτικών συστημάτων του παρελθόντος, τα οποία ευθύνονταν τόσο για το βαθύ πολιτικό σχίσμα που είχε δημιουργηθεί στο εκλογικό σώμα της

Ελλάδας όσο και για το πολιτικό χάος που επικρατούσε στη χώρα [...]. Ο Μεταξάς πίστευε ότι ο κομματικός κοινοβουλευτισμός, «η πολιτική εφαρμογή του φιλελευθερισμού» λειτουργούσε ως επιβραδυντικός παράγοντας στην πρόοδο κάθε χώρας. Εμφανούνταν από τις αρχές του αντικοινοβουλευτισμού και αντιπαθούσε ολόκληρο τον πολιτικό κόσμο, στους κόλπους του οποίου υπήρχαν άνθρωποι που ο ίδιος αποκαλούσε «[...] κηφήνες των κομμάτων. Ντροπή!».

Πετράκη, Μ., *Ο μύθος του Μεταξά. Δικτατορία και προπαγάνδα στην Ελλάδα*, (μτφρ. Μ. Μοίρα), Ωκεανίδα, Αθήνα 2006, σ. 62-63.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΟΜΑΔΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ)

ΟΜΑΔΑ Β

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από τα κείμενα που σας δίνονται:

α. να αναφερθείτε στο καθεστώς του Διεθνούς Οικονομικού Ελέγχου και στους στόχους του
(μονάδες 13)

β. να αποτιμήσετε τα αποτελέσματα από την επιβολή του Διεθνούς Οικονομικού Ελέγχου στην ελληνική οικονομία.

(μονάδες 12)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Η πτώχευση της Ελλάδας ως αναπόφευκτο αποτέλεσμα μιας τέτοιας δανειακής επιβάρυνσης εξανάγκασε το ελληνικό κράτος να αποδεχθεί τη μέγιστη των ταπεινώσεων, την επιβολή του Διεθνούς Οικονομικού Ελέγχου. Η διεθνής οικονομική επιτροπή, η οποία συστάθηκε με υπόδειξη των Μεγάλων Δυνάμεων, αποτελείτο από εκπροσώπους των ξένων τραπεζών και έδρευε στο ελληνικό έδαφος. [...] Οι υπερεξουσίες της διεθνούς οικονομικής επιτροπής ουσιαστικά αναιρούσαν για μεγάλο χρονικό διάστημα τις εξουσίες της ελληνικής κυβέρνησης και του Κοινοβουλίου, καθώς οι αποφάσεις του κράτους για σχεδιασμούς οικονομικής ανάπτυξης ελέγχονταν από εξωελλαδικά κέντρα, ερήμην του ελληνικού λαού.

Τζόκα, Σ., *Ανάπτυξη και Εκσυγχρονισμός στην Ελλάδα στα τέλη του 19^{ου} αιώνα. Υπανάπτυξη ή Εξαρτημένη Ανάπτυξη*, Θεμέλιο, Αθήνα 1998, σ.188-189.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Ο οικονομικός έλεγχος που επιβλήθηκε στην Ελλάδα ήταν ιδιαίτερα βαρύς, αλλά αποβλέποντας πάντα στο συμφέρον των ομολογιούχων, είχε και ορισμένες ευνοϊκές επιπτώσεις στην ελληνική οικονομία. Ο νόμος ΒΦΙΘ¹ περιείχε διατάξεις που περιορίζαν την αναγκαστική κυκλοφορία και έτσι βοηθούσαν τη νομισματική σταθερότητα και τη βελτίωση

¹ Νόμος που ψηφίστηκε από την ελληνική κυβέρνηση στις 21 Φεβρουαρίου 188 και αφορούσε την ίδρυση του Δ.Ο.Ε.

της εσωτερικής αξίας της δραχμής. Επίσης με τον έλεγχο εμπεδώθηκε η ελληνική πίστη, ώστε να υπάρχει η δυνατότητα συνάψεως νέων δανείων, που τα χρειάστηκε η Ελλάδα στα χρόνια που ακολούθησαν.

Χουρμούζη, Ε., «Η Ελλάδα μετά τον Πόλεμο του 1897. Ο Διεθνής Οικονομικός Έλεγχος», *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, τ. ΙΔ', Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1977, σ. 164-165.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΟΜΑΔΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ)

ΟΜΑΔΑ Β

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από τα κείμενα που σας δίνονται:

α. να αναφερθείτε στις ιδιομορφίες ανάπτυξης του εργατικού κινήματος στην Ελλάδα, σε σχέση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες, από το τέλος του 19ου αιώνα ως το τέλος των βαλκανικών πολέμων

(μονάδες 13)

β. να αποτιμήσετε τα οφέλη της ενσωμάτωσης της Θεσσαλονίκης στην Ελλάδα για το εργατικό κίνημα.

(μονάδες 12)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Υπάρχουν για τους εργοδότες και άλλες πηγές εργατικού δυναμικού εκτός από την εσωτερική αγορά. Εκατοντάδες Ισπανοί και Ιταλοί μεταλλωρύχοι δουλεύουν στο Λαύριο. Έτσι, καθώς η ελληνική αγορά εργασίας πάσχει από χρόνια στενότητα, καθώς δεν υπάρχουν στην χώρα δεξαμενές εργατικού δυναμικού, οι επιχειρηματικές τάξεις αντλούν από την παγκόσμια δεξαμενή με ικανοποιητικούς όρους. [...] Στην Ελλάδα δεν είναι μόνο το ότι πολλές ιδέες εισάγονται, άρα είναι φυσικό και να καθυστερούν. Υπάρχουν επιπλέον και οι συνθήκες μιας οικονομίας που δεν έχει ακόμη εκβιομηχανιστεί. Δεν αρκεί η συντεχνιακή κατοχύρωση των δικαιωμάτων της ψήφου και του συνεταιρίζεσθαι για να εδραιωθεί, στο Δίκαιο, το δικαίωμα της απεργίας. Χρειάζεται και η ουσιαστική εμπειρία της απεργίας στην καθημερινή πραγματικότητα των ανθρώπων- δηλαδή, χρειάζεται εργασία στο εργοστάσιο, άρα βιομηχανία.

Δερτιλής, Γ.Β., *Ιστορία του Ελληνικού Κράτους 1830-1920*, τ. Α΄, Εστία, Αθήνα 2005, σσ. 347, 350.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Αλλά συγχρόνως οι πόλεμοι ήνοιξαν νέους και ανελπίστους ορίζοντας καπιταλιστικής αναπτύξεως δια την μικράν άλλοτε Ελλάδα. Και μαζί με την ανάπτυξιν της βιομηχανίας, της

ναυτιλίας και του εμπορίου, της μεταφοράς και της συγκοινωνίας, αναπτύσσεται και η εργατική τάξις. Η σοσιαλιστική ιδέα επανευρίσκει την εκδήλωσίν της. Η απήχησης της Φεντερασιόν έχει και αυτή ευνοϊκήν επίδρασιν. [...] Το σπουδαιότερον έργον της Φεντερασιόν ήτο η διδασκαλία, η παρακολούθησις των σωματείων, η οργάνωσις διαλέξεων, συζητήσεων, κλπ. Υπήρχε όμως έλλειψις [...]εφημερίδων. Έπρεπε να εκδοθή εν φύλλον. Η εφημερίς αυτή εβαπτίσθη Εφημερίς των Εργατών και εξεδόθη κατ' αρχάς μεν εις 4 γλώσσας, τουρκικήν, ελληνικήν, βουλγαρικήν και ισπανοεβραϊκήν [...]. Παραλλήλως προς την διδασκαλίαν του σοσιαλισμού, η Φεντερασιόν εφρόντιζε και δια τα εργατικά σωματεία.

Μπεναρόγιας, Α., *Η πρώτη σταδιοδρομία του ελληνικού προλεταριάτου*, Κομμούνα, Αθήνα 1986, σσ. 86, 110.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΟΜΑΔΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ)

ΟΜΑΔΑ Β

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από τις ιστορικές πηγές που σας δίνονται:

α. να αναφερθείτε στην κυβερνητική πολιτική του Ιωάννη Κωλέττη

(μονάδες 12)

β. να αναλύσετε την πολιτική τακτική του Όθωνα καθώς και τα αποτελέσματά της.

(μονάδες 13)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Οι πρώτες εκλογές που ακολούθησαν κράτησαν τρεις μήνες κατά τους οποίους η Ελλάδα έγινε λεία των οπλισμένων συμμοριών του Κωλέττη, που έβαλε σ' ενέργεια όλα τα μέσα για να συντρίψει τον αντίπαλο και να εξασφαλίσει την πλειοψηφία στη Βουλή. [...] Η πραγματική εσωτερική πολιτική του συνίστατο στη «διάθεση των κρατικών εσόδων για λογαριασμό των φίλων του», χωρίς κανένα σοβαρό μέτρο για τη διοργάνωση και οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Η «Μεγάλη Ιδέα» του έδινε το πρόσχημα. Η μόνη θεραπεία στις δυστυχίες της Ελλάδας, έλεγε, ήταν η εδαφική εξάπλωση του βασιλείου, ο δρόμος προς την Κωνσταντινούπολη και η κυριαρχία στην Ανατολή. Με τέτοια πολιτική ο Κωλέττης εμφανίζεται στην πολιτική ιστορία της Ελλάδας ως ο τύπος του τυχοδιώκτη πολιτικού, που εισήγαγε όσο κανείς άλλος τη διαφθορά στην άσκηση της εξουσίας. Στην πραγματικότητα το Σύνταγμα καταργήθηκε.

Σβορώνος, Γ., *Επισκόπηση της νεοελληνικής ιστορίας*, Θεμέλιο, Αθήνα 2007, σ. 81-84.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Υποστηρίχτηκε ότι η μη ανάπτυξη του κοινοβουλευτισμού την περίοδο της συνταγματικής μοναρχίας οφειλόταν στη μη εφαρμογή του από τον Όθωνα και στις εσκεμμένες παραβιάσεις του. Πράγματι, έχοντας αποδεχθεί καταναγκαστικά την εγκαθίδρυση συνταγματικού πολιτεύματος ο ξενόφερτος μονάρχης δεν διακατεχόταν από την παραμικρή διάθεση να το εφαρμόσει. Αναμίχθηκε σε έργα διοικητικά, παρενέβαινε στις βουλευτικές

εκλογές και κατέβαλε κάθε προσπάθεια να συγκεντρώσει όλο και περισσότερη εξουσία. Παράλληλα περιφρόνησε τον εκλογικό νόμο του 1844 και δεν επέτρεψε τη διενέργεια ελεύθερων εκλογών νοθεύοντας τις συστηματικά σε όλες τις φάσεις της σχετικής διαδικασίας.

Πετρίδης, Π. *Πολιτικές δυνάμεις και συνταγματικοί θεσμοί στη νεώτερη Ελλάδα, 1844-1936*, Θεσσαλονίκη 1984, σ. 24-25.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΟΜΑΔΑΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ)

ΟΜΑΔΑ Β

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από το κείμενο που σας δίνεται, να παρουσιάσετε:

α. για ποιους λόγους η Σύμβαση της Λοζάνης για την ανταλλαγή πληθυσμών διέφερε από τις προηγούμενες;

(μονάδες 12)

β. ποιοι πληθυσμοί εξαιρέθηκαν από την ανταλλαγή μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας σύμφωνα με τη Σύμβαση και ποιο πρόβλημα προέκυπτε με την ερμηνεία του άρθρου 2 από την τουρκική πλευρά;

(μονάδες 13)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Το 1914 η κυβέρνηση Βενιζέλου, [...]είχε αποδεχθεί την πρόταση της Υψηλής Πύλης για την ανταλλαγή των ελληνικών πληθυσμών των ιωνικών παραλίων με τους μουσουλμάνους της Μακεδονίας και της Ηπείρου. [...] Η συμφωνία του 1914 είχε μια καθοριστική διαφορά: Το 1914 η ανταλλαγή θα ήταν προαιρετική, ενώ αντίθετα το άρθρο 1 της Σύμβασης της Λωζάνης καθιστούσε την ανταλλαγή υποχρεωτική. Η ανταλλαγή υπήρξε αποτέλεσμα της τραγικής πραγματικότητας. [...] Στις εξαιρετικά δυσμενείς για την ελληνική πλευρά περιστάσεις που προέκυψαν λόγω της Μικρασιατικής Καταστροφής, η ανταλλαγή εξυπηρετούσε μια επείγουσα πρακτική ανάγκη της ελληνικής κυβέρνησης, καθώς η μετεγκατάσταση των εκατοντάδων χιλιάδων Ελλήνων προσφύγων θα μπορούσε να γίνει στις ακίνητες περιουσίες των μουσουλμάνων ανταλλάξιμων.[...] Επιχειρώντας να μειώσει τεχνητά τον αριθμό των μη ανταλλάξιμων Ελλήνων, η τουρκική αντιπροσωπεία στη Μεικτή Επιτροπή ισχυρίστηκε ότι ως «εγκατεστημένοι» υπό την έννοια του άρθρου 2 της Σύμβασης θα έπρεπε να θεωρηθούν μόνοι οι Έλληνες που ήταν εγγεγραμμένοι πριν από την 30ή Οκτωβρίου 1918 στο δημοτολόγιο της Κωνσταντινούπολης[...]. Πριν από το 1923 οι περισσότεροι Έλληνες της Κωνσταντινούπολης δεν

συνήθιζαν να εγγράφονται στα τουρκικά δημοτολόγια, αλλά στο ειδικό γραφείο μητρώων του Οικουμενικού Πατριαρχείου.

Κλάψης, Α., «Η διπλωματία του εφικτού. Η εφαρμογή της σύμβασης της Λωζάννης για την ανταλλαγή των ελληνοτουρκικών πληθυσμών», στο Γ. Γεωργής, Χ.Κ. Κυριακίδης και Χ.Γ. Χαραλάμπους (επιμ.), *Λωζάννη 1923. Διαχρονικές προσεγγίσεις και εκτιμήσεις*, Καστανιώτη, Αθήνα 2017, σ. 210-211.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΟΜΑΔΑΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ)

ΟΜΑΔΑ Β

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από το κείμενο που σας δίνεται, να απαντήσετε στα ακόλουθα ερωτήματα:

α. Ποια προβλήματα ανέκυψαν στο πλαίσιο του αγροτικού ζητήματος με τη διεύρυνση των συνόρων του ελληνικού κράτους (1864, 1881) πριν από τους Βαλκανικούς πολέμους;

(μονάδες 13)

β. Γιατί τα τσιφλίκια στην Παλαιά Ελλάδα δεν προκαλούσαν ιδιαίτερο πρόβλημα;

(μονάδες 12)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Το πρόβλημα περιπλέκονταν λόγω των συνεχών αλλαγών και επεκτάσεων των συνόρων. Μέσα στον 19ο αιώνα και πριν τους Βαλκανικούς πολέμους έχουμε δύο επεκτάσεις συνόρων (1864 Επτάνησα και 1881 Ήπειρος-Θεσσαλία), που αύξησαν κατά 32% περίπου την έκταση και διπλασίασαν σχεδόν τον πληθυσμό της χώρας. [...]Ιδίως στη Θεσσαλία, που ενσωματώθηκε το 1881, το ελληνικό κράτος, εξαιτίας ίσως και του γεγονότος ότι οι χώρες αυτές δεν απελευθερώθηκαν με πόλεμο, απώλεσε τη δυνατότητα ελέγχου της γης. Έτσι, πολλοί μουσουλμάνοι γαιοκτήμονες που αποχωρούσαν από τις περιοχές της Θεσσαλίας και της Άρτας, πωλούσαν τα δικαιώματα σε χαμηλές τιμές σε Έλληνες χρηματιστές και τραπεζίτες της Κωνσταντινούπολης και των παροικιών, διαιωνίζοντας και επιτείνοντας το ήδη υπάρχον ζήτημα των τσιφλικιών.[...] Τα τσιφλίκια στην Παλαιά Ελλάδα ήταν ελάχιστα, καταλάμβαναν μόλις το 5% περίπου των συνολικών εδαφών και βρίσκονταν κυρίως στην ανατολική Στερεά (Αττική, Φθιώτιδα και Εύβοια). Επρόκειτο για κατάλοιπα της καθυστερημένης ενσωμάτωσης των περιοχών αυτών στην εθνική επικράτεια (οι περιοχές αυτές περιήλθαν στο ελληνικό κράτος με ειδική ρύθμιση που περιλήφθηκε στο Πρωτόκολλο του Λονδίνου για την ανεξαρτησία της Ελλάδας το 1830). Αντίθετα η προσάρτηση της Θεσσαλίας δεν επέφερε μόνον την επέκταση του ελληνικού κράτους κατά 26,7% και την αύξηση του πληθυσμού του κατά 18%, αλλά

κληροδότησε σε αυτό και 395 τσιφλίκια, των οποίων η έκταση ανέρχονταν στα τέλη του 19ου αιώνα σε έξι εκατομμύρια στρέμματα περίπου. Το γεγονός αυτό περιέπλεξε το καθεστώς ιδιοκτησίας.

Παναγιωτόπουλος, Δ., «Ο κόσμος του μόχθου και της σιωπής. Ο διαχρονικός ρόλος και η συμβολή του πρωτογενούς τομέα και των αγροτών στο γίνεσθαι της σύγχρονης Ελλάδας», στο Δ. Παναγιωτόπουλος κ.ά., *Ο αγροτικός τομέας στην Ελλάδα: 200 χρόνια ιστορίας Προκλήσεις & προοπτικές*, Τράπεζα Πειραιώς, Αθήνα 2021, σ. 58, 76.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΟΜΑΔΑΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ)

ΟΜΑΔΑ Β

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από τις ιστορικές πηγές που σας δίνονται:

α. να παρουσιάσετε το περιεχόμενο του Συντάγματος του 1844 όσον αφορά τον καθορισμό των βασιλικών εξουσιών και την κατοχύρωση του δικαιώματος της καθολικής ψηφοφορίας

(μονάδες 13)

β. να αναφερθείτε στην πρόβλεψη του Συντάγματος του 1844 για τα κόμματα.

(μονάδες 12)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Φυσικά το κυριώτερο πρόβλημα που είχε ν' αντιμετωπίσει η Εθνοσυνέλευση ήταν ο καταρτισμός του νέου συντάγματος. Πρότυπο στον καταρτισμό του υπήρξε το γαλλικό σύνταγμα του 1830. [...] Σύμφωνα λοιπόν με το αντιδραστικό γαλλικό υπόδειγμα, το σύνταγμα που ψηφίστηκε από την Α' Εθνοσυνέλευση των Ελλήνων [...] καθιέρωνε την άμεση εκλογή βουλευτών για μια τριετία από ένα εκλογικό σώμα ψηφοφόρων που είχαν συμπληρώσει το 25^ο έτος της ηλικίας τους και κατείχαν «ιδιοκτησίαν τινά εντός της επαρχίας όπου έχουν την πολιτική διαμονήν των ή εξασκούν εν αυτή οιονδήποτε επάγγελμα ή ανεξάρτητον επιτήδευμα». Έτσι αφαιρούσαν το δικαίωμα του εκλέγειν από όσους είχαν εξάρτηση υπαλληλική ή ήταν απλοί εργάτες. Οι γερουσιαστές, κατ' ελάχιστο όριο 25, διορίζονταν απ' ευθείας από το βασιλέα. Ο βασιλεύς επίσης είχε το δικαίωμα να αυξήσει τον αριθμό των γερουσιαστών ως το μισό του συνολικού τους αριθμού. Σύμφωνα με το νέο σύνταγμα και πάλι ο μονάρχης μένει το κυριαρχικό πρόσωπο στο τριαδικό δόγμα της εξουσίας, την εκτελεστική, νομοθετική και δικαστική και μόνο ένα μέρος της κυρίαρχης τάξης συμμετέχει στη διαχείριση των κοινών.

Βουρνάς, Τ., *Ιστορία της νεώτερης και σύγχρονης Ελλάδας*, τ. Α', σ. 291-292.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Η έννοια του κόμματος δεν υπήρχε ούτε στο σύνταγμα ούτε στον εκλογικό νόμο. Ο κανονισμός της βουλής όριζε ότι η σύνθεση των κοινοβουλευτικών επιτροπών θα αποφασιζόταν με κλήρο (άρθρο 56), και έτσι δεν εξασφαλιζόταν η αναλογική εκπροσώπηση των κοινοβουλευτικών ομάδων. Τουλάχιστον προβλεπόταν ένας εισηγητής από την πλειοψηφία και ένας από τη μειοψηφία της επιτροπής (άρθρο 36). Μόνο σε ψηφοφορίες στην ολομέλεια λαμβάνονταν υπόψη οι ομάδες, αφού οι καταμετρητές έπρεπε να επιλέγονται από τους «βουλευτές της αντίπαλης πλευράς» (άρθρο 77-78).

Hering, G. *Τα πολιτικά κόμματα στην Ελλάδα, 1821-1936*, ΜΙΕΤ, Αθήνα 2004, τ. Α', σ. 264.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΟΜΑΔΑΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ)

ΟΜΑΔΑ Β΄

3^ο ΘΕΜΑ

Αντλώντας πληροφορίες από το παρακάτω κείμενο και βασιζόμενοι/-ες στις γνώσεις σας:

α. να παρουσιάσετε τους λόγους που ευνόησαν τη ναυτιλιακή και εμπορική δραστηριότητα πολλών παραλιακών περιοχών και νησιών του ελληνικού χώρου κατά τον 18^ο αιώνα (μονάδες 12)

β. να αιτιολογήσετε την ανάπτυξη της ελληνικής εμπορικής ναυτιλίας κατά την περίοδο 1833-1856. (μονάδες 13)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Αν η ανάπτυξη της ελληνικής εμπορικής ναυτιλίας το δεύτερο μισό του 18^{ου} αιώνα οφείλεται σε μεγάλο βαθμό σε εξωτερικούς παράγοντες που είχαν αποτέλεσμα τη γρήγορη επέκταση της ελληνικής εμπορικής δραστηριότητας πέρα από τα Βαλκάνια, σε περιοχές όπου ανθούσε το δυτικοευρωπαϊκό μονοπώλιο, όταν αναφερόμαστε στον 19^ο αιώνα [κυρίως κατά την περίοδο 1833- 1856], το ίδιο φαινόμενο μπορεί να αποδοθεί σε πολλαπλά αίτια. Πρώτον, η άνοδος του εμπορίου μεταξύ Ανατολής και Δύσης στην Ανατολική Μεσόγειο, σημαντικό μέρος του οποίου διεξαγόταν μέσω των ελληνικών λιμανιών αποτέλεσε τη βάση για τη ανάπτυξη του ελληνικού εξωτερικού εμπορίου και, κατ' επέκταση, της ελληνικής ναυτιλίας. [...] Δεύτερον, η ανάπτυξη της νότιας Ρωσίας που επέτρεψε στο ελληνικό ναυτικό να μονοπωλήσει σχεδόν το σιτεμπόριο της Μαύρης Θάλασσας. [...] Η εμφάνιση σιτηρών από τα λιμάνια της Μαύρης Θάλασσας χρονολογείται μετά την έκρηξη της Γαλλικής Επανάστασης, τα γεγονότα της οποίας συνέβαλαν αποφασιστικά στην ανάπτυξη της ελληνικής ναυτιλίας. Τρίτον, η συνεργασία Ελλήνων πλοιοκτητών και εμπόρων που ζούσαν έξω από την ελληνική επικράτεια[...]. Τέταρτον,[...] τα οικονομικά κίνητρα, τα προνόμια αλλά και τα προστατευτικά μέτρα που παραχώρησε το κράτος στις ομάδες εκείνες και τις τάξεις που αναλάμβαναν εκ νέου τις βασικές λειτουργίες του εμπορίου και της ναυτιλίας.

Παπαθανασόπουλος, Κ., «Η εμπορική ναυτιλία: από το ιστίο στον ατμό», στο Δ.Τ. Τσαούση (επιμ.), *Όψεις της ελληνικής κοινωνίας του 19^{ου} αιώνα*, Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», Αθήνα 1984, σ.79-81. (διασκευή)

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΟΜΑΔΑΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ)

ΟΜΑΔΑ Β΄

3^ο ΘΕΜΑ

Αντλώντας πληροφορίες από το παρακάτω κείμενο και βασιζόμενοι/-ες στις γνώσεις σας:

α. να περιγράψετε το καθεστώς ιδιοκτησίας των εθνικών γαιών στην προεπαναστατική περίοδο και κατά τα χρόνια της επανάστασης του 1821

(μονάδες 12)

β. να παρουσιάσετε τι προέβλεπε ο νόμος της 7^{ης} Ιουνίου 1835 για τη διανομή των εθνικών γαιών και ποιες πιθανές δυσκολίες θα συναντούσε στην εφαρμογή του ως προς την εξαγορά τους.

(μονάδες 13)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Πριν από το 1821 τα 2/3 περίπου της καλλιεργήσιμης γης ανήκαν σε Τούρκους γαιοκτήμονες και τα υπόλοιπα στους Έλληνες προεστούς, με αποτέλεσμα οι Έλληνες αγρότες να εργάζονται ως ενοικιαστές στα κτήματα Τούρκων και Ελλήνων ιδιοκτητών. Ήδη οι πρώτες επαναστατικές εθνοσυνελεύσεις είχαν κηρύξει τις τουρκικές γαίες ιδιοκτησία του έθνους και είχαν υιοθετήσει την αρχή ότι με τον καιρό κάθε Έλληνας θα έπαιρνε ως ατομική του ιδιοκτησία ένα κομμάτι εθνικής γης, ανταμοιβή για τις υπηρεσίες του στον Αγώνα. Η βασιλική κυβέρνηση θέλησε να εκπληρώσει την υπόσχεση των εθνικών συνελεύσεων, όχι μόνο για να κατευνάσει την κοινωνική και πολιτική αναταραχή αλλά γιατί θεωρούσε το μέτρο σημαντικό για τη δημιουργία έθνους που θα το αποτελούσαν οι μικροί, εργατικοί και ανεξάρτητοι ιδιοκτήτες, υποστηρικτές του θρόνου, εναντίον των προεστών και των οπλαρχηγών. Ο νόμος της 7^{ης} Ιουνίου 1835 [...] προέβλεπε να συμπεριληφθούν όλοι οι κάτοικοι του ελληνικού βασιλείου: αυτόχθονες, ετερόχθονες και φιλέλληνες, ιδιοκτήτες και μη, εργαζόμενοι και άνεργοι, εφόσον είχαν συμμετάσχει ως στρατιωτικοί ή ως πολίτες στον Αγώνα. [...] Η παραχώρηση της γης δε δινόταν δωρεάν αλλά έναντι ορισμένου τιμήματος, το οποίο διέθετε το κράτος στον αγοραστή με υποχρέωση του τελευταίου να το εξοφλεί με χρεωλύσιο.

Πετρόπουλος, Ι.Α.- Κουμαριανού, Αικ., *Η θεμελίωση του ελληνικού κράτους, Οθωνική περίοδος 1830-1843*, Παπαζήσης, Αθήνα 1982, σ. 150-151.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΟΜΑΔΑΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ)

ΟΜΑΔΑ Β

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από το κείμενο που σας δίνεται, να παρουσιάσετε:

α. τις θέσεις του πρωθυπουργού Βενιζέλου και του βασιλέως Κωνσταντίνου σχετικά με τη σκοπιμότητα ή μη της συμμετοχής της Ελλάδας στον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο

(μονάδες 13)

β. τον τρόπο με τον οποίο η θέση του Κωνσταντίνου υπέσκαπτε τα θεμέλια του πολιτικού συστήματος.

(μονάδες 12)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Είχε κάνει (ο Κωνσταντίνος) τις στρατιωτικές του σπουδές στη Γερμανία [...]είχε νυμφευθεί την αδερφή του Κάιζερ, τη Σοφία, και ήταν, φυσικά, φανατικός θαυμαστής της πρωσικής πειθαρχίας και ισχύος. Ο Κωνσταντίνος τασσόταν επισήμως υπέρ της ουδετερότητας· η οποία με τα γεωπολιτικά δεδομένα των Βαλκανίων, θα ήταν ουσιαστικώς μία ευμενής ουδετερότητα υπέρ της Γερμανίας. Ενδομύχως, επιθυμούσε βεβαίως συμμαχία με τις λεγόμενες «Κεντρικές Δυνάμεις». [...] Ο Ελευθέριος Βενιζέλος, από την πλευρά του, υποστήριζε την έξοδο στον πόλεμο με τις δυνάμεις της Αντάντ. Έβλεπε άλλωστε το οξύμωρο μιας συμμαχίας με την Οθωμανική Αυτοκρατορία· και θεωρούσε ότι τα ελληνικά συμφέροντα ήταν παράλληλα και συμπληρωματικά των βρετανικών. [...] Τον Ιανουάριο του 1915 ο βρετανός πρέσβης στην Αθήνα υπέβαλε στην κυβέρνηση μία δελεαστική πρόταση. Αν η Ελλάδα έμπαινε στον πόλεμο στο πλευρό της Αντάντ, η Μεγάλη Βρετανία θα εγγυόταν παραχώρηση εδαφών κατά μήκος της μικρασιατικής ακτής. [...]Ο Βενιζέλος πρότεινε ελληνική συμμετοχή στις επιχειρήσεις. Προσέκρουσε πάλι σε άρνηση, παραιτήθηκε, και ο βασιλιάς ανέθεσε στον Δημήτριο Γούναρη να σχηματίσει κυβέρνηση μειοψηφίας. Τον Μάιο του 1915, η Ιταλία προσεχώρησε στις δυνάμεις της Αντάντ. Η δεδηλωμένη και επικίνδυνη για την Ελλάδα διάθεσή της να

συμμετάσχει στη διανομή των εδαφών της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας καθώς και οι βλέψεις της στη Μεσόγειο έδειχναν πόσο ριψοκίνδυνο ήταν το παιχνίδι του βασιλιά.

Δερτιλής, Γ., *Επτά πόλεμοι, τέσσερις εμφύλιοι, επτά πτωχεύσεις, 1821-2016*. Gutenberg, Αθήνα 2020, σ. 77-80, 82.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΟΜΑΔΑΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ)

ΟΜΑΔΑ Β

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από το κείμενο που σας δίνεται, να παρουσιάσετε:

α. τους τομείς στους οποίους σημείωσε επιτεύγματα η Κυβέρνηση των Φιλελευθέρων (1928-1932) (μονάδες 13)

β. τους παράγοντες που υπονόμισαν την επιτυχία του προγράμματός της.

(μονάδες 12)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Η Τετραετία¹ εμπνεόταν από ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα εκσυγχρονισμού [...]. Πρώτη προτεραιότητα δόθηκε στην οικονομική ανάπτυξη και προπαντός στην ταχεία ανάπτυξη της αγροτικής παραγωγής με στροφή από τα εξαγωγικά προϊόντα στα δημητριακά για εγχώρια κατανάλωση, ώστε να μειωθεί το χρόνιο έλλειμμα σε σιτηρά. Η ανάπτυξη της γεωργίας και του αγροτικού εισοδήματος, με τη σειρά της, θα μεγάλωνε την αγορά για το εμπόριο και ιδίως για την εγχώρια βιομηχανία. Οι πολιτικές αυτές απαιτούσαν τεράστιες επενδύσεις σε έργα εγγειοβελτιωτικά ή «παραγωγικά» [...], στην αγροτική πίστη και στις συγκοινωνίες που χρηματοδοτήθηκαν κυρίως με εξωτερικό δανεισμό.[...] Το ίδιο όραμα υπηρέτησε προπαντός η εκπαιδευτική πολιτική, με τη συρρίκνωση της κλασικής μέσης εκπαίδευσης και την προώθηση της καθολικής υποχρεωτικής δημοτικής εκπαίδευσης καθώς και της τεχνικής.[...] Σε αρμονία με το όραμα της Τετραετίας βρίσκονταν και οι δύο άξονες εξωτερικής πολιτικής: ειρηνική συνεργασία με τις γειτονικές χώρες και απαγκίστρωση από τους ανταγωνισμούς των Μεγάλων Δυνάμεων. [...] Το πρόγραμμα της Τετραετίας προϋπέθετε μακρά περίοδο οικονομικής και πολιτικής σταθερότητας. Αυτό αποδείχθηκε μοιραία αδυναμία του. Πρώτα το υπονόμισαν διαδοχικές κακές σοδειές στη γεωργία, ύστερα οι καταστροφικές επιπτώσεις της παγκόσμιας

¹ Κυβέρνηση των Φιλελευθέρων κατά την περίοδο 1928-1932.

οικονομικής κρίσης που ξέσπασε το 1929. Τελικά, όμως, κατέρρευσε από την ανατροπή των πολιτικών συνθηκών.

Μαυρογορδάτος, Γ., *Μετά το 1922. Η παράταση του Διχασμού*, Πατάκης, Αθήνα 2017, σ. 55-57.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΟΜΑΔΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ)

ΟΜΑΔΑ Β

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από το κείμενο που σας δίνεται, να εκθέσετε τους λόγους για τους οποίους η Ελλάδα, πολλές δεκαετίες μετά την ανεξαρτησία της, εξακολουθούσε να μοιάζει περισσότερο με την Ανατολή παρά με τη Δύση.

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Τα αστικά στρώματα της ομογένειας και της διασποράς αναπτύχθηκαν σε έναν γεωγραφικό χώρο πολύ ευρύτερο του χώρου τον οποίο κατέλαβε εκ των υστέρων το νεοελληνικό κράτος. Γι' αυτό, άλλωστε, η ισχύς των εγχωρίων Ελλήνων εμπόρων, όσων παρέμειναν στην Οθωμανική Αυτοκρατορία, ήταν πολύ μικρότερη από την ισχύ της ελληνικής διασποράς. [...] η μικρή εγχώρια αγορά τούς προσφέρει λίγες οικονομικές ευκαιρίες, γι' αυτό και η οικονομική τους άνοδος είναι επίσης περιορισμένη σε σύγκριση με την τεράστια οικονομική ανάπτυξη του πλούτου και της ισχύος των επιχειρηματιών της διασποράς. [...] Στην ανεξάρτητη Ελλάδα, τα εγχώρια αστικά στρώματα καθίστανται η ιθύνουσα κοινωνική τάξη. Αλλά η κοινωνική, ιδεολογική και οικονομική κυριαρχία τους είναι σχετική και περιορισμένη. Αυτή η σχετική αδυναμία οφείλεται στους περιορισμούς που είχε επί αιώνες επιβάλλει στην τάξη αυτή ο Οθωμανός επικυρίαρχος· οφείλεται επίσης στη διαρροή των ακμαιότερων (ίσως και των ικανότερων) στοιχείων της προς την διασπορά. Έτσι, όταν στις αρχές του 19^{ου} αιώνα η αυτόχθον ελληνική αστική τάξη αποκτά, μαζί με την εθνική ανεξαρτησία, μεγάλο και διαρκώς αυξανόμενο μερίδιο της πολιτικής εξουσίας, δεν έχει συγκεντρώσει την οικονομική, κοινωνική και ιδεολογική ισχύ των ευρωπαϊκών αστικών τάξεων ούτε βεβαίως το κοινωνικό τους κύρος ούτε την πολιτική και διοικητική τους πείρα.

Δερτιλής, Γ. Β., *Ιστορία του Ελληνικού Κράτους, 1830-1920*, τ. Α', Εστία, Αθήνα 2009, σσ. 221-222.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΟΜΑΔΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ)

ΟΜΑΔΑ Β

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από το κείμενο που σας δίνεται, να αναφερθείτε:

- α.** στους στόχους και το περιεχόμενο των νομοθετημάτων του 1871 που αφορούσαν τη ρύθμιση του ζητήματος των εθνικών γαιών (μονάδες 12)
- β.** στην εφαρμογή των νόμων αυτών και την εκπλήρωση των στόχων τους. (μονάδες 13)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Το ζήτημα λοιπόν των εθνικών γαιών θα λυθεί με δύο νόμους τους οποίους έφερε προς ψήφιση στη Βουλή ο Σ. Σωτηρόπουλος, ως υπουργός των Οικονομικών της κυβέρνησης Κουμουνδούρου. Πρόκειται για τους νόμους ΥΛΑ΄ της 25ης Μαρτίου 1871 και ΤΠς΄ της 24ης Μαρτίου 1871. Με τον πρώτο νόμο ρυθμίζεται η διανομή και η διάθεση της εθνικής γης, με το δεύτερο το ελληνικό κράτος έρχεται να δώσει λύση στις εμφυτεύσεις που είχαν γίνει επί εθνικών γαιών. Σύμφωνα με το νόμο ΥΛΑ΄ κάθε οικογενειάρχης, ενήλικας Έλληνας πολίτης, χήρα, ανήλικα ορφανά καλούνταν να συμμετάσχουν στη διανομή των «μή πεφυτευμένων» γαιών. Το κράτος θα διατηρούσε πλέον μόνο τα δάση και ορισμένα οικόπεδα στις πόλεις κυρίως, που θα μπορούσαν να του φανούν χρήσιμα. [...] Η γη που θα διανεμόταν σε κάθε δικαιούχο δεν μπορούσε να ξεπερνά τα 80 στρέμματα ξηρικών και 40 στρέμματα ποτιστικών γαιών. [...] Με το νόμο ΤΠς΄ [...] οι καλλιεργητές μπορούσαν να εξαγοράσουν τα δικαιώματα του κράτους, καταβάλλοντας την αξία της ασκεπούς γης την ημέρα της δημοσίευσης του νόμου. Με βάση τη νομοθεσία μέχρι το 1911 εκδόθηκαν 357.217 παραχωρητήρια που αντιστοιχούσαν σε 2.650.000 στρέμματα συνολικής αξίας 90.000.000 δραχμών. [...] Η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της διανομής είναι αντιφατική. Τα οφέλη για το δημόσιο ταμείο υπήρξαν πολύ κατώτερα των προσδοκιών, καθώς μόλις το 55% της αξίας των γαιών που διανεμήθηκαν εισπράχθηκε από το κράτος μέχρι το 1911.

Σωτηρόπουλος, Σ., «Η διανομή των εθνικών γαιών (1871)», στο *Τετράδια κοινοβουλευτικού λόγου, Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων για τον Κοινοβουλευτισμό και τη Δημοκρατία*, Αθήνα 2010, σ. 42-43 .

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΟΜΑΔΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ)

ΟΜΑΔΑ Β

3^ο ΘΕΜΑ

Αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που ακολουθούν και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις,

α. να επισημάνετε τις διαφορές νοοτροπίας και ιδιοσυγκρασίας που υπήρχαν μεταξύ γηγενών και προσφύγων, μετά το 1922. (μονάδες 12)

β. να παρουσιάσετε την έκφραση των διαφορών αυτών στην οικονομική, πολιτική και κοινωνική ζωή. (μονάδες 13)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Είμαστε Έλληνες όσο κι εδώ. Αλλά με το «πρόσφυγες» μας ξεχώρισαν, μας τοποθέτησαν στο περιθώριο της κοινωνίας και κοντέψαμε να ξεχάσουμε τι ήμαστε. Ήταν τίτλος ανυποληψίας το «πρόσφυγας», πώς να σας το πω. Μόνο όταν πιάσαμε στα χέρια μας τον κόπο μας και κάναμε δικό μας σπίτι, όταν έγιναν γνωστοί οι Κόντογλου, Βαλσαμάκης, Βενέζης, οι επιστήμονές μας κι έτρεχαν σ' αυτούς οι ντόπιοι να τους συμβουλευτούν, τότε το «πρόσφυγας» δεν μας ένοιαζε. Τιμή μας, που, αν και μας ήθελαν πρόσφυγες, εμείς τα είχαμε καταφέρει. (μαρτυρία Π. Καλαϊτζή)

Παναγιωταρέα, Α., *Όταν οι αστοί έγιναν πρόσφυγες*, Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1994.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Η εικόνα των άπορων προσφύγων που κατά κύματα έφταναν στα ελληνικά εδάφη προκάλεσε αρχικά το ενδιαφέρον και των ντόπιων Ελλήνων. Με την ανάδειξη των οξύτατων κοινωνικών προβλημάτων, τη συνειδητοποίηση των κινδύνων και των οικονομικών επιβαρύνσεων που συνεπαγόταν για το γηγενή πληθυσμό η ενσωμάτωση τόσων εκατοντάδων χιλιάδων ξεριζωμένων, τη συμπάθεια και τον οίκτο διαδέχτηκαν αισθήματα αδιαφορίας, αποστροφής, απόρριψης και εχθρότητας. «Τουρκόσποροι», «Ανατολίτες», «γιαουρτοβαπτισμένοι», «αούτηδες» είναι ορισμένα από τα επίθετα με τα οποία οι ντόπιοι, με την ενθάρρυνση του

αντιβενιζελικού πολιτικού χώρου και Τύπου, αμφισβήτησαν την «ελληνικότητα» των προσφύγων και προσπάθησαν να τους αποκλείσουν από τις πολιτικές και οικονομικές διαδικασίες.

Κοντογιώργη, Ε., «Η αποκατάσταση», στο *Ιστορία του νέου ελληνισμού 1770-2000*, τ. 7, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2004.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΟΜΑΔΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ)

ΟΜΑΔΑ Β

3ο ΘΕΜΑ

Αντλώντας πληροφορίες από τα παρακάτω κείμενα και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις, να αναφερθείτε:

α. στη χρησιμοποίηση/διάθεση των ποσών των δανείων που συνάφθηκαν κατά την περίοδο 1880-1892 (μονάδες 13)

β. στους λόγους που αιτιολογούν την επιλογή επιβολής της πτώχευσης το 1893.

(μονάδες 12)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Μεταξύ 1879 και 1890 το ελληνικό κράτος συνήψε οκτώ εξωτερικά δάνεια [...]και ακόμη πέντε εσωτερικά δάνεια [...]. Από το συνολικό ποσό των δανείων, ο Ανδρέας Ανδρεάδης υπολόγισε σε 100 εκατομμύρια τις στρατιωτικές δαπάνες και 120 περίπου εκατομμύρια τα ποσά που διατέθηκαν για τα δημόσια έργα – σιδηροδρόμους και δρόμους. Τα υπόλοιπα, δηλαδή περίπου τα μισά από το καθαρό ποσό των δανείων, διατέθηκαν για την κάλυψη εκτάκτων δαπανών, για την κάλυψη ελλειμμάτων του προϋπολογισμού και για την ίδια την εξυπηρέτηση του εξωτερικού χρέους. Οι όροι των δανείων επιβάρυναν ακόμη περισσότερο το δημόσιο χρέος. [...] Εν όψει των δανείων ο Τρικούπης συνήθιζε να παίρνει προκαταβολές από τις τράπεζες με υψηλότερα επιτόκια. [...] Η υποτίμηση της δραχμής, ήδη από το 1885, αλλά σε μεγαλύτερη έκταση από το 1890 και έπειτα, κατέστησε τις ετήσιες τοκοχρεωλυτικές δόσεις δυσβάστακτες για τον κρατικό προϋπολογισμό. Τα προβλήματα των δημοσιονομικών ισορροπιών της χώρας επιβαρύνονταν ιδιαίτερα από τους καταναγκασμούς της εξωτερικής πολιτικής[...].Ο Τρικούπης επανερχόμενος στην εξουσία τον Ιούνιο του 1892 είχε προσπαθήσει, χωρίς επιτυχία, να εξασφαλίσει νέο δάνειο, για να άρει και πάλι την αναγκαστική κυκλοφορία και να αποκαταστήσει τη δραχμή, ενώ ξεσπούσε και η σταφιδική κρίση, που περιόριζε περαιτέρω τις συναλλαγματικές εισροές.

Αγραντώνη, Χρ., «Η συγκρότηση του ελληνικού καπιταλισμού (1870-1909)», στο *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού (1770-2000)*, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2003, τ. 5, 68-69.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΟΜΑΔΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ)

ΟΜΑΔΑ Β

3ο ΘΕΜΑ

Αντλώντας πληροφορίες από τα παρακάτω κείμενα και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις, να αναφερθείτε:

α. στην ενίσχυση των τάσεων του πολυτεμαχισμού των εθνικών γαιών σε μικρές και μεσαίες ιδιοκτησίες και στις συνέπειές του (μονάδες 12)

β. στην υλοποίηση της αγροτικής μεταρρύθμισης του 1870/1871 και στη σημασία της. (μονάδες 12)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Το ελληνικό κράτος, είτε εθνικοποιώντας τη γη στα 1828 είτε διανέμοντάς την στα 1871, ετήρησε πάντα μια καθαρώς δύσπιστη και εχθρική στάση απέναντι της μεγάλης γαιοκτησίας και του αγροτικού καπιταλισμού εν γένει. Εκ παραλλήλου, το Κράτος ευνόησε πάντα την κοινωνική ενσωμάτωση της γεωργίας, δια μέσου του προνομιούχου χώρου της αγοράς, επί τη βάσει της μικρής οικογενειακής επιχείρησης και ιδιοκτησίας.

Βεργόπουλος, Κ., *Το Αγροτικό ζήτημα στην Ελλάδα*, Εξάντας, Αθήνα 1975, σ. 115.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Τελικά το Μάρτιο του 1871, ο Κουμουνδούρος, με υπουργό το Σωτηρόπουλο, πέτυχε την ψήφιση νόμου με αποτέλεσμα να διανεμηθούν 2.650.000 στρέμματα σε 357.217 κλήρους με αγοραία αξία 90.000.000 δρχ. Η σημασία της αγροτικής αυτής μεταρρυθμίσεως εκτιμάται πληρέστερα, όταν συνειδητοποιηθεί το γεγονός ότι το μεγαλύτερο μέρος των Ελλήνων χωρικών της εποχής εκείνης αποκαταστάθηκαν ως ιδιοκτήτες στη γη που καλλιεργούσαν. Οι μικροί ιδιοκτήτες καλλιεργητές επιδόθηκαν, όπως ήταν φυσικό, στις πιο κερδοφόρες καλλιέργειες και ιδιαίτερα σε εκείνες που προορίζονταν για εξαγωγή.[...] Οι αγαθές για την οικονομία επιπτώσεις υπήρξαν άμεσες. Από την μια πλευρά παρατηρήθηκε ραγδαία εισροή ξένου συναλλάγματος και από την άλλη τα έσοδα του Δημοσίου από τους τελωνειακούς δασμούς εξαγωγής πολλαπλασιάστηκαν. [...] Παρά τις σημαντικές βελτιώσεις

που σημειώθηκαν στον αγροτικό τομέα στη δεκαετία αυτή, η γεωργία θα συνεχίσει ακόμα για καιρό να υποφέρει από βασικές ελλείψεις.

Κωφός, Ε., «Η εθνική οικονομία. Η γεωργία και η αγροτική μεταρρύθμιση του 1871», *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, τόμος ΙΓ', Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1977, σ. 310-311.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΟΜΑΔΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ)

ΟΜΑΔΑ Β

3^ο ΘΕΜΑ

Αντλώντας πληροφορίες από τα παρακάτω κείμενα και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις, να αναφερθείτε:

α. στις προσπάθειες της ελληνικής κυβέρνησης να αποτρέψει την κρίση του 1932 και τις συνέπειές της για την ελληνική οικονομία (μονάδες 13)

β. στις συνέπειές της κρίσης του 1932 στο εξωτερικό εμπόριο.

(μονάδες 12)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Η Ελλάδα, έχοντας συνδέσει τη δραχμή με τη λίρα και χάρη στις συνεχείς παρεμβάσεις της κυβερνητικής πολιτικής, κατόρθωσε να διατηρήσει τη σταθεροποίηση του 1928 για όσο διάστημα η αγγλική λίρα παρέμενε ελεύθερα μετατρέψιμη σε χρυσό. Όμως, αφότου η Αγγλία εγκατέλειψε επίσημα τη χρυσή βάση, οι κεφαλαιούχοι επιδίωκαν να μετατρέψουν το κεφάλαιό τους σε χρυσό ή σε ξένο συνάλλαγμα με αποτέλεσμα να εξανεμισθεί σε ελάχιστο χρονικό διάστημα το αντίστοιχο κάλυμμα της Τράπεζας της Ελλάδος. Μπροστά σ' αυτή την κατάσταση, η κυβέρνηση αναγκάστηκε να θέσει μια σειρά συναλλαγματικών περιορισμών για την προστασία του εθνικού νομίσματος. [...] Η υποτίμηση της αγγλικής λίρας έκλεινε την αγγλική αγορά για τα ελληνικά προϊόντα, όμως και η Ελλάδα με τη σειρά της, στην προσπάθειά της να προστατεύσει το νόμισμά της, κατέφευγε σε μια σειρά συναλλαγματικών ρυθμίσεων, που κατέληγαν να περιορίζουν την είσοδο ξένων προϊόντων στην ελληνική αγορά.

Βεργόπουλος, Κ., «Η ελληνική οικονομία από το 1926 ως το 1935», *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, τ. ΙΕ', Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1978, σ. 328-330 (διασκευή).

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Με τον μηχανισμό αυτό (ενν. το «κλήριγκ»), κάθε χώρα εξωθείται να μην εισάγει προϊόντα άλλης, παρά μόνο με τον όρο ότι και η τελευταία δέχεται να εισαγάγει σε αντιστάθμιση προϊόντα ίσης αξίας. Η μορφή αυτή του εμπορίου προτιμήθηκε στο μεσοπόλεμο από

πολλές χώρες, γιατί επέτρεπε την εξοικονόμηση συναλλάγματος και για τις δύο εμπορευόμενες πλευρές. [...]Το πλεονέκτημα της μεθόδου αυτής ήταν ότι στηριζόταν σε συμφωνίες ολιγόμηνης διάρκειας, ανανεώσιμες, πράγμα που έδινε στον μηχανισμό του κλήριγκ μια ιδιαίτερη ευκαμψία και ικανότητα προσαρμογής στις μεταβαλλόμενες συνθήκες. [...]Η εξέλιξη αυτή επέφερε, όπως ήταν φυσικό, έναν ακόμη μεγαλύτερο έλεγχο του κράτους πάνω στο εξωτερικό εμπόριο.

Βεργόπουλος, Κ., «Η ελληνική οικονομία από το 1926 ως το 1935», *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, τ. ΙΕ', Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1978, σ. 341.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΟΜΑΔΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ)

ΟΜΑΔΑ Β

3^ο ΘΕΜΑ

Έχοντας υπόψη το κείμενο που ακολουθεί και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις να αναφερθείτε:

α. στον τρόπο με τον οποίο οι Πόντιοι της διασποράς προωθούν τη δημιουργία ανεξάρτητου ποντιακού κράτους. (μονάδες 12)

β. στον ρόλο του επίσημου ελληνικού κράτους και των Μεγάλων Δυνάμεων όσον αφορά την προώθηση του ποντιακού ζητήματος.

(μονάδες 13)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Το Νοέμβριο του 1917 ο Κωνσταντινίδης συναντήθηκε στη Νίκαια της Γαλλίας με τον Βενιζέλο, στον οποίο εξέθεσε το σχέδιό του για ανεξαρτητοποίηση του Πόντου. Ο Βενιζέλος, κατά τον Κωνσταντινίδη, «[...]επεδοκίμασε καθ' όλα το σχέδιόν μας και με ενεθάρρυνε δια την επιτυχίαν του», χωρίς όμως να υποσχεθεί κάποια βοήθεια. Στο σχέδιο του Κωνσταντινίδη οι Ρώσοι, που βρίσκονταν σε παρατεταμένη αναταραχή, τήρησαν αρνητική στάση, ενώ οι Γάλλοι, αν και αρχικά θετικοί, δεν εκδήλωσαν καμία πρωτοβουλία. Ο Κωνσταντινίδης, προκειμένου να προωθήσει περισσότερο το ζήτημα, αλλά ίσως και για να προλάβει την προέλαση του οθωμανικού στρατού στον ρωσοκρατούμενο Πόντο μετά την επικράτηση της μπολσεβικικής επανάστασης, οργάνωσε στις 22 Ιανουαρίου/4 Φεβρουαρίου 1918 στη Μασσαλία Παμποντιακό Συνέδριο από το οποίο έστειλε μάλιστα και επιστολή στον Τρότσκι ζητώντας του βοήθεια.

Γεωργανόπουλος, Ε., «Οι Έλληνες του Πόντου και η Οθωμανική Αυτοκρατορία (1561-1923)», στο «Αρχαίον Πόντου» Παράρτημα 36, Επιτροπή Ποντιακών Μελετών, Αθήνα 2021, σ. 327.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΟΜΑΔΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ)

ΟΜΑΔΑ Β

3^ο ΘΕΜΑ

Έχοντας υπόψη το κείμενο που ακολουθεί και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις να απαντήσετε στα παρακάτω ερωτήματα:

α. με ποιον τρόπο επωφελήθηκε η εθνική οικονομία από την έκβαση των Βαλκανικών Πολέμων; (μονάδες 10)

β. ποιος παραγωγικός τομέας είχε τις μεγαλύτερες δυνατότητες αξιοποίησης και με ποιον τρόπο έγινε σαφές αυτό;

(μονάδες 15)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Δεν είναι λοιπόν συμπτωματικό ότι αμέσως μετά το πέρας των βαλκανικών πολέμων ξένοι κεφαλαιούχοι έκαναν την εμφάνισή τους στα γραφεία των υπουργών της ελληνικής κυβέρνησης, προσφέροντας κεφάλαια προς αξιοποίηση στις Νέες Χώρες, όχι όμως χωρίς ανταλλάγματα, τα οποία συχνά ήταν ιδιαιτέρως δυσανάλογα με την προσφορά τους. Διόλου τυχαία επίσης ένα σημαντικό μέρος αυτού του ενδιαφέροντος είχε να κάνει με την ίδρυση μιας τράπεζας που θα ασκούσε ενυπόθηκη πίστη, απαραίτητη προϋπόθεση για την αξιοποίηση των εδαφών της βόρειας κυρίως Ελλάδας. Γιατί, όπως και να το δει κανείς, το μέλλον των Νέων Χωρών, αλλά και ολόκληρου του ελληνικού κράτους, βρισκόταν στη δυνατότητα αξιοποίησης της γης τους.

Κωστής, Κ., *Ο πλούτος της Ελλάδας*, Πατάκης, Αθήνα 2018, σ. 45.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΟΜΑΔΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ)

ΟΜΑΔΑ Β

3^ο ΘΕΜΑ

Έχοντας υπόψη το κείμενο που ακολουθεί και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις να απαντήσετε στα παρακάτω ερωτήματα:

α. με ποιον τρόπο επηρεάστηκε η ελληνική βιομηχανία από την άφιξη προσφύγων μετά την Μικρασιατική Καταστροφή; (μονάδες 13)

β. ποιος τομέας της βιομηχανίας αναπτύχθηκε στην Ελλάδα χάρη στη συμβολή των γυναικών προσφύγων;

(μονάδες 12)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Καθώς ο ανδρικός πληθυσμός ήταν ελαττωμένος, λόγω των τουρκικών διωγμών, οι γυναίκες έπρεπε να αναζητήσουν εργασία, στις απαιτήσεις της οποίας να ανταποκρίνονται. Στην «παλιά πατρίδα» οι περισσότερες, ασχέτως της οικονομικής τους δυνατότητας και της κοινωνικής τους προέλευσης, γνώριζαν την ταπητουργία, επομένως ανέλαβαν το μεγαλύτερο ρόλο στα νέα εργοστάσια. [...] Χωρίς να υπάρχει υποδομή, αναπτύχθηκε ξαφνικά μία ολόκληρη βιομηχανία, η οποία έφτασε το 1927 στο σύνολο της χώρας να απασχολεί περίπου 10.000 εργάτες και να αριθμεί 4.000 αργαλειούς. Αυτή την περίοδο ιδρύθηκαν και ο Αυτόνομος Ταπητουργικός Οργανισμός, η Ακαδημία Αθηνών και η Διεθνής Έκθεση Θεσσαλονίκης που, θεσπίζοντας βραβεία και μετάλλια, έδιναν κίνητρα για την ανάπτυξη του κλάδου. Ταπητουργοί από την Αθήνα και την υπόλοιπη χώρα παρουσιάζουν τα εκθέματά τους, από την πρώτη διοργάνωση (1926), στο περίπτερο της Εγχωρίου Βιομηχανίας και κερδίζουν τα εγκωμιαστικά σχόλια των δημοσιογράφων. Το 1928 η συμμετοχή των ταπητουργών ήταν τόσο μεγάλη και ο κλάδος τόσο ισχυρός ώστε, εκτός από το περίπτερο της Εγχωρίου Βιομηχανίας, δημιουργήθηκε ειδικό περίπτερο («Περίπτερο της Ταπητουργίας»). Μέχρι το 1930 η ταπητουργία κάλυψε το 10% του συνόλου των εκθετών, ενώ η σημασία του κλάδου δηλώνεται και από την επιλογή του Ελ.

Βενιζέλου να επισκεφτεί το περίπτερο της Ταπητουργίας κατά τη σύντομη επίσκεψή του στη ΔΕΘ το 1928.

Ελμαλόγλου, Κ., Δουρμούσογλου, Π., Σαπουντζάκη, Χ., Σπαρταλήδες, «Ταπητουργοί σ' ολόκληρη την Ελλάδα», *Ανθολόγιο Πισιδίας*, Ένωση Σπάρτης Μ. Ασίας, Αθήνα 2000, σ. 57.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΟΜΑΔΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ)

ΟΜΑΔΑ Β

3^ο ΘΕΜΑ

Έχοντας υπόψη το κείμενο που ακολουθεί και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις να απαντήσετε στα παρακάτω ερωτήματα:

α. για ποιον λόγο παρήκμασαν τα ξενικά κόμματα μετά την παραχώρηση του Συντάγματος το 1844; (μονάδες 10)

β. ποιος ήταν ο ρόλος του αρχηγού του γαλλικού κόμματος στην πολιτική ζωή κατά την περίοδο αυτή; (μονάδες 15)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Η παραχώρηση Συντάγματος δεν μετέβαλε την πολιτική ζωή. Η συνεργασία των τριών κομμάτων εν όψει της αλλαγής του 1843 διαλύθηκε αμέσως μετά την επιτυχία. Οι πρώτες εκλογές που ακολούθησαν κράτησαν τρεις μήνες κατά τους οποίους η Ελλάδα έγινε λεία των οπλισμένων συμμοριών του Κωλέττη, που έβαλε σε ενέργεια όλα τα μέσα για να συντρίψει τον αντίπαλο και να εξασφαλίσει την πλειοψηφία στη Βουλή. Συνταγματικός, όταν ήταν στην αντιπολίτευση, ο Κωλέττης αποδείχτηκε υπερβολικά συγκεντρωτικός όταν πήρε την εξουσία κι ενθάρρυνε τις επεμβάσεις του στέμματος στην πολιτική ζωή. Η πραγματική εσωτερική πολιτική του συνίστατο στη «διάθεση των κρατικών εσόδων για λογαριασμό των φίλων του», χωρίς κανένα σοβαρό μέτρο για την διοργάνωση και οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Η «Μεγάλη Ιδέα» του έδινε πρόσχημα.

Σβορώνος, Ν., *Επισκόπηση της Νεοελληνικής ιστορίας*, Θεμέλιο, Αθήνα 1986, σ. 84.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΟΜΑΔΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ)

ΟΜΑΔΑ Β

3^ο ΘΕΜΑ

Έχοντας υπόψη το κείμενο που ακολουθεί και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις να απαντήσετε στα παρακάτω ερωτήματα:

α. για ποιούς λόγους εκδιώχθηκε ο Όθων το 1862; (μονάδες 10)

β. με ποιον τρόπο δρομολογήθηκε η αλλαγή του βασιλιά και του πολιτεύματος το 1862; (μονάδες 15)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Η νέα γενιά, με την πανεπιστημιακή νεολαία επικεφαλής, ποτισμένη με φιλελεύθερες ιδέες, θεωρεί ότι το αντιφάρμακο της πολιτικής διαφθοράς θα ήταν η εφαρμογή του δυτικού κοινοβουλευτισμού. [...] Τη μικρή διάρκεια (Μάιος 1861-Μάιος 1862) αυτής της κυβέρνησης, που αποκλήθηκε «υπουργείον αίματος», σηματοδύουν σειρά συνωμοσιών, εξεγέρσεων, απόπειρα κατά της βασίλισσας (Σεπτέμβριος 1861) και αιματηρές σκηνές, ενώ η αντιπολίτευση συσπειρώνεται γύρω στον Κωνσταντίνο Κανάρη το παλιό ήρωα του πολέμου της Ανεξαρτησίας. Ο Όθων, αισθανόμενος την εξέγερση να πλησιάζει, προσπαθεί ακόμα μια φορά να συμφιλιωθεί με την αντιπολίτευση, αλλά μάταια. Η εξέγερση είναι η μόνη διέξοδος. [...] Ο Όθων εκθρονίζεται και εγκαταλείπει την Ελλάδα (Οκτώβριος 1862).

Σβορώνος, Ν., *Επισκόπηση της Νεοελληνικής ιστορίας*, Θεμέλιο, Αθήνα 1986, σ. 94-95.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΟΜΑΔΑΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ)

ΟΜΑΔΑ Β

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από τα κείμενα που σας δίνονται:

α. να παρουσιάσετε τις επιπτώσεις της κρίσης του 1932 στην οικονομία της Ελλάδας

(μονάδες 13)

β. να παρουσιάσετε τη μέθοδο διακανονισμού «κλήριγκ» και τις επιπτώσεις που είχε η εφαρμογή της στην ελληνική οικονομία.

(μονάδες 12)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Η διεθνής οικονομική κρίση του 1929-1932 είχε στην Ελλάδα δύο σοβαρές συνέπειες, τη μείωση των εξαγωγών μετά το 1931 και τη διακοπή της διεθνούς κίνησης κεφαλαίων. Ο καπνός και η σταφίδα, που μαζί αποτελούσαν το 60-70 % των ελληνικών εξαγωγών, υπήρξαν τα μεγάλα θύματα της κρίσης. Οι επιπτώσεις της μείωσης των τιμών των δύο αυτών προϊόντων στους καπνεργάτες και τους αγρότες ήταν καταλυτικές για τις πολιτικές εξελίξεις. Αρχικά, η αντίστοιχη πτώση στις τιμές των εισαγόμενων προϊόντων διατήρησε μια ισορροπία στα ελλείμματα του εμπορικού ισοζυγίου, αλλά η εξάρτηση της ελληνικής οικονομίας από την εισαγωγή κεφαλαιουχικών αγαθών σταδιακά διόγκωσε τα ελλείμματα.[...] Με την κατάρρευση του διεθνούς εμπορίου και των κεφαλαιαγορών, η κυβέρνηση αναγκάστηκε να ασκήσει πολιτική αυτάρκειας, επιβάλλοντας δασμούς στα εισαγόμενα προϊόντα και ενισχύοντας την εσωτερική αγορά.

Βερέμης Θ.— Κολιόπουλος, Γ., *Ελλάς. Η σύγχρονη συνέχεια. Από το 1821 μέχρι σήμερα*, Καστανιώτης, Αθήνα 2006.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Η μέθοδος «κλήριγκ» αποφεύγει σε μεγάλο βαθμό την παρεμβολή του συναλλάγματος και γι' αυτό συγκρίνεται με τις πρωτόγονες μορφές των ανταλλαγών. Με τον μηχανισμό αυτό, κάθε χώρα εξωθείται να μην εισάγει προϊόντα άλλης, παρά μόνο υπό τον όρο ότι και αυτή η τελευταία δέχεται να εισαγάγει σε αντιστάθμιση προϊόντα ίσης αξίας της πρώτης[...]. Το πλεονέκτημα της μεθόδου αυτής ήταν ότι στηριζόταν σε συμφωνίες ολιγόμηνης διάρκειας, ανανεώσιμες, πράγμα που έδινε στον μηχανισμό αυτόν μια ιδιαίτερη ευκαμψία και ικανότητα προσαρμογής στις μεταβαλλόμενες συνθήκες[...]. Η οργάνωση του εξωτερικού εμπορίου με επίκεντρο το κράτος είχε μίαν ακόμη αξιοσημείωτη επίπτωση: παρακίνησε τους εμπόρους να οργανωθούν σε ενώσεις εισαγωγέων και εξαγωγέων, με την κρατική αιγίδα και κατοχύρωση.

Βεργόπουλος, Κ., «Η ελληνική οικονομία από το 1926 ως το 1935. Η νέα εμπορική πολιτική.», *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, τ. ΙΕ', Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1980, σ. 341. (διασκευή)

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΟΜΑΔΑΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ)

ΟΜΑΔΑ Β΄

3^ο ΘΕΜΑ

Αντλώντας πληροφορίες από το παρακάτω κείμενο και βασιζόμενοι/-ες στις γνώσεις σας, να παρουσιάσετε:

α. τις ομάδες της πολιτικής και κοινωνικής ζωής της Ελλάδας που αποτελούσαν τους οπαδούς του γαλλικού κόμματος (μονάδες 12)

β. τα κοινά χαρακτηριστικά των ομάδων αυτών. (μονάδες 13)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Το «γαλλικό» κόμμα[...] είχε κατορθώσει να περιλαμβάνει στις γραμμές του εκπροσώπους από περισσότερες αντιπροσωπευτικές ομάδες της ελληνικής πολιτικής και κοινωνικής ζωής. [...]Η διάρθρωση των ποικίλων συμφερόντων των διαφορετικών αυτών ομάδων ήταν πολύ πιο ξεκάθαρη, γιατί κάθε ομάδα μέσα στο «γαλλικό» κόμμα διατηρούσε την ταυτότητά της, την οργάνωσή της, τον αρχηγό της, ενώ συνάμα συντηρούσε τους δεσμούς της με κάποια ακόμη από τις άλλες ομάδες που συγκροτούσαν τη δύναμη του κόμματος.[...] Πέντε καλά διακρινόμενες ομάδες συνιστούσαν κατά την περίοδο 1833-1843 το «γαλλικό» κόμμα: α) η ομάδα του Κωλέττη, που την αποτελούσαν Ρουμελιώτες οπλαρχηγοί και προεστοί,[...] β) η ένωση ορισμένων Ρουμελιωτών της ανατολικής Στερεάς, των στρατιωτικών αρχηγών Κριεζώτη και Μαυροβουνιώτη,[...] γ) μια ομάδα Πελοποννησίων προεστών που είχε παλαιότερα αρχηγό τον Δεληγιάννη,[...] δ) η ομάδα των οπαδών του Μακρυγιάννη, φτωχών οπλαρχηγών της Ρούμελης, ε) η ομάδα των νησιωτών με αρχηγό τον Κουντουριώτη. Οι δεσμοί που συγκρατούσαν αυτές τις πέντε ανομοιογενείς, στη σύστασή τους, ομάδες ήταν η προσωπικότητα του αρχηγού, του Ι. Κωλέττη, η προστασία που τους παρείχε η γαλλική διπλωματική αποστολή στην Αθήνα,[...] και η δυσφορία προς το «αγγλικό» κόμμα, προερχόμενη από το γεγονός ότι το τελευταίο είχε εγκαταλείψει τη συνταγματική ιδέα στα 1832.

Πετρόπουλος, Ι.Α.- Κουμαριανού, Αικ., *Η θεμελίωση του ελληνικού κράτους, Οθωνική περίοδος 1833-1843.*, Παπαζήσης, Αθήνα 1982, σ. 238-239.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΟΜΑΔΑΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ)

ΟΜΑΔΑ Β΄

3^ο ΘΕΜΑ

Αντλώντας πληροφορίες από το παρακάτω κείμενο και βασιζόμενοι/-ες στις γνώσεις σας, να παρουσιάσετε:

α. τις κοινωνικές ομάδες που συμπαρατάχθηκαν με το αγγλικό κόμμα και τα χαρακτηριστικά των ιδεών τους (μονάδες 12)

β. τις θεμελιώδεις αρχές του αγγλικού κόμματος, όπως τις υποστήριζε ο ηγέτης του, Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος. (μονάδες 13)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Ο Αλ. Μαυροκορδάτος έφτασε στην Αθήνα στις 31 Μαΐου/12 Ιουνίου 1841.[...] Αμέσως μετά την άφιξή του άρχισε διαπραγματεύσεις με τον Όθωνα.[...] Τα αιτήματα του Μαυροκορδάτου ήταν τα εξής: η κατάργηση του ανακτοβουλίου, που το αποτελούσαν στην πλειοψηφία Βαυαροί· η ολοσχερής απομάκρυνση των Βαυαρών· η ανάθεση του υπουργείου Στρατιωτικών σε Έλληνα· η προεδρία του υπουργικού συμβουλίου από τον υπεύθυνο υπουργό χωρίς την παρέμβαση του βασιλιά. Οι όροι του Μαυροκορδάτου απέβλεπαν σε ένα πρόγραμμα που θα μπορούσε δίκαια να χαρακτηριστεί «εθνικό» υπό τη διπλή έννοια: ότι προωθούσε εθνικά, όχι κομματικά αιτήματα,[...]· και ότι αποσκοπούσε να καταστήσει τους Έλληνες υπεύθυνους διαχειριστές των ελληνικών υποθέσεων, σε μια πραγματικά εθνική κυβέρνηση. Οι θέσεις αυτές ήταν συναφείς με τις απόψεις των μετριοπαθών Ελλήνων και επίσης των μετριοπαθών φιλελεύθερων της Δύσεως.[...] Η πεποίθησή του ήταν ότι ο λαός έπρεπε να διαπαιδαγωγείται συστηματικά, ώστε να σέβεται τους νόμους και να ασκεί την εξουσία σωστά· όχι με το μοναρχικό σύνταγμα, όπως υποστήριζε ο βασιλιάς, ή με το σύνταγμα, όπως υποστήριζαν οι πλέον ριζοσπάστες πολιτικοί, αλλά με την ορθή εφαρμογή των θεσμών. Γι' αυτούς ακριβώς τους λόγους το πρόγραμμά του δεν κατέτεινε άμεσα στην εγκαθίδρυση συνταγματικού καθεστώτος.

Πετρόπουλος, Ι.Α. - Κουμαριανού, Αικ., *Η θεμελίωση του ελληνικού κράτους, Οθωνική περίοδος 1833-1843*. Παπαζήσης, Αθήνα 1982, σ. 230-231.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΟΜΑΔΑΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ)

ΟΜΑΔΑ Β

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από το κείμενο και την εικόνα που σας δίνονται, να απαντήσετε στα ακόλουθα ερωτήματα:

α. Γιατί η άφιξη των προσφύγων αναζωογόνησε την ελληνική βιομηχανία και επιχειρηματικότητα;

(μονάδες 13)

β. Πώς επέδρασε στην ένταξη των γυναικών στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό;

(μονάδες 12)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Σε οικονομικό επίπεδο, θεωρήθηκε ότι η παρουσία του προσφυγικού πληθυσμού συνέβαλε στην ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας. Μια επίμονη διάσταση της σχετικής επιχειρηματολογίας[...] είναι ότι ο προσφυγικός πληθυσμός μετέφερε δεξιότητες που συνέτειναν στην ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας αλλά και εμπειρίες που συνέβαλαν στην εκβιομηχάνιση της χώρας. Αν και οι ισχυρισμοί αυτοί έχουν αμφισβητηθεί από σοβαρούς ιστορικούς της οικονομίας που έχουν εξετάσει με την ψυχρή λογική της οικονομικής ανάλυσης τα σχετικά στοιχεία, εντούτοις και μόνη η δραματική αύξηση του πληθυσμού που αντιπροσώπευε η εισροή του προσφυγικού στοιχείου, οι ανάγκες αυτού του πληθυσμού και οι επενδύσεις που έγιναν για την αποκατάστασή του, συνιστούσαν μηχανισμούς οικονομικής κινητικότητας και ανάπτυξης.

Κιτρομηλίδης, Π., «Ιδεολογικές πτυχές του προσφυγικού φαινομένου», στο *Η αττική γη υποδέχεται τους πρόσφυγες του '22*, Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων, Αθήνα 2006, σ. 41.

ΕΙΚΟΝΑ

Σχολή κοπτικής, ραπτικής και κεντήματος για προσφυγοπούλες σε ώρα μαθήματος, 1924 (Μουσείο-Αρχείο ΕΡΤ, Αρχείο Πέτρου Πουλίδη).

Πηγή: Κιτρομηλίδης, Π., «Ιδεολογικές πτυχές του προσφυγικού φαινομένου», στο *Η αττική γη υποδέχεται τους πρόσφυγες του '22*, Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων, Αθήνα 2006 σ. 42.

<https://refugeesingreece.gr/> . Ανακτήθηκε στις 22-01-2023.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΟΜΑΔΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ)

ΟΜΑΔΑ Β

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από το κείμενο που σας δίνεται να αναφερθείτε:

α. στις αιτίες που οδήγησαν στην επιλογή της λύσης της «διχοτόμησης του χαρτονομίσματος» από την ελληνική κυβέρνηση το 1922 (μονάδες 12)

β. στα χαρακτηριστικά της ενέργειας αυτής και τις συνέπειές της. (μονάδες 13)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Συνεπώς η δραματική αύξηση της παροχής χρήματος μεταξύ 1920 και 1922 προκλήθηκε σε πολύ μεγάλο βαθμό από την κυβέρνηση. Σύμφωνα με μια βρετανική αναφορά, μόνο μέσα στο 1921 η κυβέρνηση δανείστηκε 1.200 και πλέον εκατομμύρια δραχμές από την Εθνική Τράπεζα. Το φθινόπωρο του 1921 το καθημερινό κόστος του συνεχιζόμενου πολέμου υπολογιζόταν γύρω στα 8.000.000 δραχμές, αναγκάζοντας τη βασιλική κυβέρνηση να προσφεύγει σε όλο και πιο σπασμωδικά μέτρα. Ο υπουργός οικονομικών Π. Πρωτοπαπαδάκης, επιχειρώντας έναν πρωτότυπο αυτοσχεδιασμό την επόμενη άνοιξη, εισήγαγε έναν νέο τύπο αναγκαστικού δανείου. Το κοινό υποχρεώθηκε να παραδώσει τα χαρτονομίσματά του στις τράπεζες, οι οποίες τα διχοτομούσαν: το ένα κομμάτι επιστρεφόταν στον κομιστή, ενώ το άλλο ανταλλασσόταν με εικοσαετή ομόλογα του Δημοσίου. Ταυτόχρονα, η Εθνική Τράπεζα διατάχθηκε να πιστώσει το κράτος με ένα ποσόν ισοδύναμο με το ήμισυ της αξίας των χαρτονομισμάτων που κυκλοφορούσαν. Ήταν ένα ακραίο μέτρο αρνητικά προοδευτικής φορολόγησης, εφόσον εφαρμόστηκε μόνο στα χαρτονομίσματα και όχι στις τραπεζικές καταθέσεις ή τις άλλες μορφές αποταμίευσης. Από την άλλη πλευρά, είχε το προτέρημα πως δεν ενίσχυε τον πληθωρισμό: κατ' αυτόν τον τρόπο συγκεντρώθηκαν 1.300 εκατομμύρια δραχμές χωρίς να αυξηθεί η νομισματική κυκλοφορία.

Mazower, M., *Η Ελλάδα και η οικονομική κρίση του μεσοπολέμου*, ΜΙΕΤ, Αθήνα 2009.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΟΜΑΔΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ)

ΟΜΑΔΑ Β

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από το κείμενο που σας δίνεται:

α. να εξηγήσετε πώς προέκυψε η διετής προεδρία του μητροπολίτη Χρύσανθου στην Τραπεζούντα το 1916 (μονάδες 13)

β. να παρουσιάσετε πώς χαρακτηρίζεται η περίοδος αυτή αιτιολογώντας τον χαρακτηρισμό που της αποδίδεται. (μονάδες 12)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Στον ανατολικό Πόντο η προέλαση του ρωσικού στρατού διαμόρφωσε διαφορετικές συνθήκες από αυτές που επικρατούσαν στον δυτικό, με τις εθνικές εκκαθαρίσεις κατά του ελληνικού πληθυσμού και την απελπισμένη αντίσταση των Ποντίων ανταρτών. Οι Ρώσοι απώθησαν τα τουρκικά στρατεύματα και άρχισαν την προέλαση. Λίγες μέρες πριν από την είσοδό τους στην Τραπεζούντα, ο βαλής της πόλης παρέδωσε την εξουσία στον μητροπολίτη Χρύσανθο και σε τριμελή επιτροπή Ελλήνων[...]. Οι Ρώσοι αποδέχτηκαν την ελληνική διοίκηση, η οποία έγινε γνωστή ως Προσωρινή Κυβέρνηση Τραπεζούντας. Η Προσωρινή Κυβέρνηση αναγνωρίστηκε και από τις δυνάμεις της Αντάντ[...]. Η πολιτική που τηρούσε προς το μουσουλμανικό στοιχείο η Προσωρινή Κυβέρνηση και ειδικά ο μητροπολίτης Χρύσανθος, ήταν εξαιρετικά μετριοπαθής. Αυτό ομολογείται σε επίσημες εκθέσεις ακόμη και των Γερμανών συμμάχων των Τούρκων. Ο γενικός πρόξενος της Αυστροουγγαρίας στην Τραπεζούντα στην αναφορά του επισήμανε: «Όταν το χειμώνα του 1916 ήρχισεν η ρωσική κατοχή να γίνεται απειλητική προέτρεψεν το ποίμνιόν του να υποστηρίξει τον τουρκικόν πληθυσμόν που έμενεν πίσω[...]. Ο Έλλην μητροπολίτης έθεσε μάλιστα υπό την προστασίαν του τους Τούρκους πρόσφυγας, ίδρυσε σχολείον με άνω των 200 Τούρκων μαθητών».[...] Η ήπια πολιτική του Χρύσανθου συντέλεσε στην αποτροπή της ελληνομουσουλμανικής ρήξης.

Αγτζίδης, Β., *Έλληνες του Πόντου*, Ελληνικές Εκδόσεις, Αθήνα 2007, σ. 173-177.

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΟΜΑΔΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ)

ΟΜΑΔΑ Β

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από τις ιστορικές πηγές που σας δίνονται να αναφερθείτε:

α. στις αιτίες διαμάχης αυτοχθόνων και ετεροχθόνων κατά τα πρώτα χρόνια της οθωμανικής περιόδου και κατά τις συζητήσεις της Εθνοσυνέλευσης του 1843

(μονάδες 12)

β. στην κύρια κρίση τον Ιανουάριο του 1844 ειδικά για το άρθρο που καθόριζε τις προϋποθέσεις για την απόκτηση της ιδιότητας του Έλληνα πολίτη.

(μονάδες 13)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Η παλαιά αντιπάθεια που είχε τις καταβολές της στα χρόνια του Αγώνα είχε πάρει κατά την περίοδο της απόλυτης μοναρχίας οικονομικές και πολιτικές διαστάσεις επειδή το στέμμα έδειχνε την προτίμησή του στους νεοφερμένους για την επάνδρωση του κρατικού μηχανισμού παραμερίζοντας τους ντόπιους. [...] Η οικονομική άνοδος των ετεροχθόνων τους κατέστησε περισσότερο αντιπαθείς, καθώς ο πλουτισμός του οφειλόταν από το ένα μέρος στις εμπορικές τους δραστηριότητες και από το άλλο στην υπηρεσία της στον κρατικό μηχανισμό. Η φοροδιαφυγή, η προτεραιότητα στην αγορά εθνικών γαιών και άλλης περιουσίας και η εξασφάλιση άτοκων κρατικών δανείων ήταν τα μέσα πλουτισμού που είχε στη διάθεσή του ο ετερόχθων κρατικός υπάλληλος.

Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, Τόμος ΙΓ΄, Αθήνα, 1980, σελ. 110-111

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Η αντίδραση των αυτοχθόνων και ετεροχθόνων εκδηλώθηκε όταν στις 11 Ιανουαρίου 1844 άρχισε η συζήτηση για το άρθρο 3 περί ελληνικής ιθαγένειας [...]. Ο Μαυροκορδάτος πέτυχε σε συνεργασία με τον Κωλέττη να διευρύνει τον προσδιορισμό της έννοιας του αυτόχθονος. Στους αυτόχθονες τελικά συμπεριλαμβάνονταν όλοι όσοι είχαν λάβει μέρος σε επαναστατικές ενέργειες σε

οποιαδήποτε μέρος της οθωμανικής αυτοκρατορίας και είχαν εγκατασταθεί μόνιμα στην Ελλάδα ως το 1827. [...] Τέλος, από εκείνους που είχαν εγκατασταθεί στην Ελλάδα ανάμεσα στα 1827-1833 μπορούσαν να διορισθούν σε δημόσια υπηρεσία μετά από τρία χρόνια, ενώ όσοι είχαν εγκατασταθεί στην Ελλάδα ανάμεσα στα 1833-1837 μπορούσαν να διορισθούν σε δημόσια υπηρεσία μετά από τέσσερα χρόνια.

Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, Τόμος ΙΓ', Αθήνα, 1980, σελ. 111